

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 23. 3. 2019

Število objav: 15

Internet: 7

Tisk: 8

Spremljane teme:

Inženirska dejavnost, ...: 2

Inženirska zbornica ...: 0

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 1

Zakon o ... načrtovanju: 1

Zakon o ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 0

Evidenca stavbnih zemljišč: 1

Svetovni gradbeni forum 2019: 1

Gradbeništvo, graditev: 11

Internet	Naslov	UKC prijavil Janeza Zemljariča policiji		
Zaporedna št. 1	Medij; Doseg	Siol.net; 571.164, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 22. 3. 2019		
Stran v zbirki: 6	Avtor	Primož Cirman, Vesna Vuković		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...Zemljarič je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja vodil UKC Ljubljana, v zadnjih dvajsetih letih pa je eden od vplivnejših lobistov v zdravstvu in gradbeništvu . Foto: STA Nekdanji visoki funkcionar UKC Ljubljana, ki ga je največja bolnišnica v državi zaradi poskusa vplivanja pri izbiri vzdrževalca opreme prijavila...			

Internet	Naslov	V Celju nasprotovanje posegu v območje drevesnega parka v Medlogu		
Zaporedna št. 2	Medij; Doseg	Sta.si; 520.000, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Družba; 22. 3. 2019		
Stran v zbirki: 7	Avtor	STA		
	Teme	Gradbeni zakon , Zakon o prostorskem načrtovanju		
Povzetek	...je bila praksa pri nekaterih dosedanjih protipoplavnih ureditvah, zaradi česar javnost ni bila upravičena podati mnenj in predlogov, bomo skladno z zakonom o prostorskem načrtovanju in gradbenim zakonom vložili prijavo na ustrezno inšpekcijsko službo in začeli s kampanjo za zaščito omenjenega območja," so še opozorili....			

Internet	Naslov	Infrastruktorno ministrstvo v luči protestov za zaščito Mure opozorilo na pomanjkljivo pripravljeno gradivo		
Zaporedna št. 3	Medij; Doseg	Sta.si; 520.000, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Slovensko gospodarstvo; 22. 3. 2019		
Stran v zbirki: 8	Avtor	STA		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...Ministrstvo za infrastrukturo ni zaviralo obravnave predlogov glede uredbe o odvzemu koncesije za graditev hidroelektrarn na Muri, pač pa je zahtevalo, naj bo gradivo pripravljeno, kot je treba, so po današnjih protestih zapisali na ministrstvu. Kot so dodali,...			

Internet	Naslov	Tedenska napoved - Slovenija od 25. do 31. 3.		
Zaporedna št. 4	Medij; Doseg	Sta.si; 520.000, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Napoved dogodkov; 22. 3. 2019		
Stran v zbirki: 11	Avtor	STA		
	Teme	Svetovni gradbeni forum 2019		
Povzetek	...gospodarstva na globalne izzive. LJUBLJANA - Veljati bodo začele nove cene reguliranih naftnih derivatov. LJUBLJANA - Novinarska konferenca s predstavitvijo svetovnega gradbenega foruma , ki bo od 8. do 11. aprila v Ljubljani. LJUBLJANA - Pogovor v organizaciji društva Forum 21 z naslovom Slovenija v svetu, ki prihaja. LJUBLJANA - Študentska...			

Internet	Naslov	Razvoj se nikdar ne ustavi		
Zaporedna št. 5	Medij; Doseg	Delo.si; 344.835, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 22. 3. 2019		
Stran v zbirki: 19	Avtor	Unknown		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...tudi v prihodnje krmarili razvoj te smučarske discipline.« S tem, strnjeno povzetim motom, se običajno začne in večkrat tudi konča pogovor z dipl. inž. gradbeništva Janezom Goriškom (1933) o vsem, kar zadeva preteklost, sedanjost in prihodnost naše doline skakalnic pa tudi slovenskega skakalnega športa. Povod običajno...			

Internet	Naslov	Podnebje? Bitka za preživetje? Res je, a ne kaže dobro		
Zaporedna št. 6	Medij; Doseg	Vecer.com; 234.742, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Novice; 22. 3. 2019		
Stran v zbirki: 27	Avtor	Urban Červek		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...prepeljanega potnika so v luči takšnega povečanja prometa skoraj zanemarljivi. image REUTERS Še ena panoga je tesno povezana z globalnim ogrevanje - gradbeništvo . Stavbe, tako njihova gradnja kot tudi njihovo vzdrževanje (ogrevanje ohlajanje, osvetljava), so med največjimi povzročitelji izpustov toplogrednih plinov....			

Tisk	Naslov	Konferenca: Kritično inženirstvo		
Zaporedna št. 7	Medij; Doseg	Delo; 141.000, Slovenija	Stran: 16	Površina: 58 cm ²
	Rubrika, Datum	Informacijska tehnologija; 23. 3. 2019		
Stran v zbirki: 28	Avtor	Unknown		
	Teme	Inženirska dejavnost, inženirji		
Povzetek	...Konferenca Kritično inženirstvo Kaj je temna stran spleta? Kako razumeti mehanizme, ki jih korporacije, agencije in uradi uporabljajo za zbiranje, urejanje in izkoriščanje osebnih podatkov?...			

Tisk	Naslov	Mure ne smejo preplaviti interesi energetike		
Zaporedna št. 8	Medij; Doseg	Večer; 96.000, Slovenija	Stran: 4	Površina: 352 cm ²
	Rubrika, Datum	V žarišču; 23. 3. 2019		
Stran v zbirki: 30	Avtor	Božič Kristina		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...infrastrukturo odgovarja Na ministrstvu za infrastrukturo, ki ga vodi Alenka Bratušek, pravijo, da ne zavirajo obravnave niti uredbe o odvzemu koncesije za graditev hidroelektrarn na Muri niti sklepa o zaustavitvi postopka priprave državnega prostorskega načrta za HE Hrastje-Mota na Muri, ki ju je predložilo okoljsko...			

Tisk	Naslov	Kitajci z novci		
Zaporedna št. 9	Medij; Doseg	Delo - Sobotna priloga; 70.000, Slovenija	Stran: 12	Površina: 746 cm ²
	Rubrika, Datum	Sobotna priloga; 23. 3. 2019		
Stran v zbirki: 33	Avtor	Vojko Volk		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...zmanjšala za rekordnih 16 odstotkov. Plače delavcev v avtomobilski industriji so na brutalno fleksibilnem trgu znova padle pod 400 evrov, delavce odpustčajo v gradbeništvu , nepremičninski trg pa je že nekaj časa ohlajen. Kitajskim delavcem ob nizkih plačah ne plačujejo ne dopustov, ne bolniških, ne porodniških in kar je drugih...			

Tisk	Naslov	"Obtožnica je fantazijski spis"		
Zaporedna št. 10	Medij; Doseg	Vestnik Murska Sobota; 37.000, Slovenija	Stran: 10	Površina: 459 cm ²
	Rubrika, Datum	Kronika; 21. 3. 2019		
Stran v zbirki: 35	Avtor	Andrej Bedek		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...sodišču ugotavljajo, kdo je odgovoren za požar med gradbenimi deli v doživljajskem parku Vulkanija Potekal je predobravnavni narok za Daniela Strnišo iz Gradbenišva Pintarič, ki je moral zaradi obtožb o povzročitvi splošne nevarnosti stopiti na zatožni pult pred okrožnim sodnikom Stanislavom Jugom. Začelo se je namreč...			

Tisk	Naslov	Ne krivijo se več hrbti, ne pokajo hrbtenice		
Zaporedna št. 11	Medij; Doseg	Dnevnik - Dnevnikov objektiv; 15.000, Slovenija	Stran: 16	Površina: 2.418 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 23. 3. 2019		
Stran v zbirki: 42	Avtor	Domen Caharijas		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	 Verd je tisti kamnolom, ki ga vidite z avtoceste, ko se po koncu tedna na morju po polžje približujete Ljubljani. Rana v hribu, iz katere se napaja gradbeništvo . Kamnolom Verd pridobiva kamen na 30 hektarjih površine, a je po besedah Matjaž Kompreja, direktorja tega kamnoloma, že na mejah pridobitnega območja,...			

Tisk	Naslov	Peter Mišja končal vodenje Turistične zveze Slovenije		
Zaporedna št. 12	Medij; Doseg	Rogaške novice; , Slovenija	Stran: 6	Površina: 179 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 22. 3. 2019		
Stran v zbirki: 43	Avtor	R. N.		
	Teme	Inženirska dejavnost, inženirji , Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...društveno organizacijo Turistično zvezo Slovenije (TZS) bo prihodnja štiri leta vodil Pavle Hevka iz Ljubljane, mag. ekonomskih in poslovnih ved in inženir gradbeništva , zaposlen na DRI upravljanje investicij kot vodja projekta vzdrževanje cest. Zamenjal je Petra Mišjo, sicer župana občine Podčetrtek, ki zaradi številnih...			

Tisk	Naslov	Nedovoljena državna pomoč?		
Zaporedna št. 13	Medij; Doseg	Delavska enotnost; , Slovenija	Stran: 17	Površina: 610 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 21. 3. 2019		
Stran v zbirki: 45	Avtor	M. B.		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...Na jecljanje delodajalcev, da bodo poslej nekonkurenčni, dodaja, da je treba urediti enake pogoje za vse. Za naše gospodarstvo, še posebej za dejavnost gradbeništva , pa je dodatno boleče to, da nimamo dodelanega plačnega sistema - za to pa so v prvi vrsti odgovorni socialnemu dialogu in korektnemu ekonomskemu dogovoru...			

Tisk	Naslov	Po svetu rastejo stolpnice, pri nas nastajajo projekti		
Zaporedna št. 14	Medij; Doseg	Vestnik Murska Sobota - Priloga; , Slovenija	Stran: 12	Površina: 1.213 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 21. 3. 2019		
Stran v zbirki: 49	Avtor	Sanja Verovnik		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...od drugod. Je vzrok nezaupanje do lesa? Vzrok, da se v Sloveniji ne gradijo bloki iz lesa kot drugod po Evropi, je po mnenju nekaterih strokovnjakov iz gradbeništva nezaupanje do lesa. O stavbi iz lesa, ki se ponaša z majhno težo in hkrati z visoko trdnostjo, v notranjosti zagotavlja dobro klimo, je zvočno izolativna...			

Internet	Naslov	26. seja predsedstva SOS v Logatcu		
Zaporedna št. 15	Medij; Doseg	Skupnostobcin.si; , Slovenija		
	Rubrika, Datum	ostalo; 22. 3. 2019		
Stran v zbirki: 52	Avtor	Unknown		
	Teme	Evidenca stavbnih zemljišč		
Povzetek	...zemljišč, o prostorskih aktih, o razvojnih stopnjah nepozidanih stavbnih zemljišč ter podatke o zemljiščih, ki so po dejanski rabi javne občinske ceste in evidenco stavbnih zemljišč , ki je temeljna nepremičninska evidenca v pristojnosti občin. Težava je, da projekti vzpostavitve občinskih prostorskih podatkov niso ustrezno vertikalno...			

UKC prijavil Janeza Zemljariča policiji

[S. siol.net/posel-danes/novice/ukc-prijavil-janeza-zemljarica-policiji-493402](https://siol.net/posel-danes/novice/ukc-prijavil-janeza-zemljarica-policiji-493402)

22. marec 2019

Janez Zemljarič je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja vodil UKC Ljubljana, v zadnjih dvajsetih letih pa je eden od vplivnejših lobistov v zdravstvu in **gradbeništvu**.

Foto: STA

Nekdanji visoki funkcionar UKC Ljubljana, ki ga je največja bolnišnica v državi zaradi poskusa vplivanja pri izbiri vzdrževalca opreme prijavila policiji in komisiji za preprečevanje korupcije (KPK), je Janez Zemljarič, nekdanji predsednik slovenske republiške vlade in direktor Službe državne varnosti (SDV).

V Univerzitetnem kliničnem centru (UKC) Ljubljana so Komisiji za preprečevanje korupcije (KPK) in policiji prijavili poskus vplivanja na vodstvo UKC pri izbiri vzdrževalca opreme, ki so ga iskali z javnim razpisom. S klicem je želel vplivati "nekdanji visoki funkcionar", so pojasnili.

Po naših informacijah gre za Zemljariča, ki je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja vodil UKC Ljubljana, v zadnjih dvajsetih letih pa je eden od vplivnejših lobistov v zdravstvu in **gradbeništvu**.

"Eden od članov vodstva UKC Ljubljana je prejel klic, povezan z javnim razpisom, ki je bil tedaj v teku. Klical je nekdanji visoki funkcionar UKC Ljubljana, ki je poskušal vplivati na odločitev o izbiri izvajalca pri vzdrževanju opreme. Zaposlenega v UKC Ljubljana je poskušal prepričati, da cenejši ponudnik ni primeren za našo organizacijo, in je hvalil konkurenčno (dražje) podjetje," so sporočili iz UKC.

Posel s področja telekomunikacij in IT-opreme

Foto: Ana Kovač

Kot smo neuradno izvedeli, je šlo za posel s področja telekomunikacij in IT-opreme, za katerega se je potegovalo več ponudnikov. "Ker je šlo pri klicu za morebitne kršitve zakonodaje s področja javnega naročanja, je zaposleni o dogodku sestavil uradni zaznamek. UKC Ljubljana je po odločitvi generalnega direktorja **Aleša Šabedra** podal prijavo dogodka na policijo in na Komisijo za preprečevanje korupcije," so poudarili v UKC.

Več podatkov zaradi interesa morebitne nadaljnje preiskave ne razkrivajo. Šabedra je sicer predsednik vlade **Marjan Šarec** predlagal za novega ministra za zdravje.

V Celju nasprotovanje posegu v območje drevesnega parka v Medlogu

Civilna iniciativa občanov in občank Odprto Celje nasprotuje načrtovanemu posegu na območje drevesnice v Medlogu, kjer celjska občina snuje gradnjo stanovanjske soseske. Menijo, da se s posegom neustrezno umešča v prostor, od mestnega sveta pa zahtevajo, da sprejme sklep o javni razgrnitvi načrta za ureditev območja.

V Celju se na območju nekdanje mlekarne na Ljubljanski cesti pripravlja investicija za gradnjo šestih večstanovanjskih vil. Celjski mestni svetniki so v začetku meseca sprejeli odlok o občinskem podrobnem prostorskem načrtu (**OPPN**) za to območje, na podlagi katerega bo lahko investitor pridobil gradbeno dovoljenje.

Med pogoji, ki morajo biti v **OPPN** ustrezno urejeni, je po navedbah civilne iniciative poplavna varnost območja, ki pa je po trenutno veljavnih strokovnih podlagah opredeljena v kategorijo poplavne ogroženosti, ki ne dopušča izdaje gradbenega dovoljenja pred izvedenimi protipoplavnimi ukrepi. "Občina želi zdaj graditi nekakšen začasen protipoplavni nasip, katerega trasa pa je po trenutno dostopnih podlagah predvidena na območju drevesnega parka," navajajo v civilni iniciativi.

Zato celjskemu mestnemu svetu predlagajo in v skladu z načeli soodločanja javnosti pri vplivnejših prostorskih posegih tudi zahtevajo, da mestni svet na naslednji seji sprejme sklep o javni razgrnitvi načrta za ureditev celotnega območja in predlagane trase protipoplavnega nasipa. "Ker gre za poseg, ki bistveno spreminja kakovost in namembnost za mesto pomembne površine, smo Celjanke in Celjani upravičeni do seznanitve s temi načrti in predvidenimi deli," poudarjajo. Enako sicer, tako v civilni iniciativni Odprto Celje, velja za katerokoli vrsto projektne dokumentacije oz. upravnega postopka, ki bo podlaga za načrtovani poseg. "**V** primeru, da bo ta načrt spet v obliki projekta za gradbeno dovoljenje, kot je bila praksa pri nekaterih dosedanjih protipoplavnih ureditvah, zaradi česar javnost ni bila upravičena podati mnenj in predlogov, bomo skladno z **zakonom o prostorskem načrtovanju** in **gradbenim zakonom** vložili prijavo na ustrezno inšpekcijsko službo in začeli s kampanjo za zaščito omenjenega območja," so še opozorili.

Infrastrukturno ministrstvo v luči protestov za zaščito Mure opozorilo na pomanjkljivo pripravljeno gradivo

Ministrstvo za infrastrukturo ni zaviralo obravnave predlogov glede uredbe o odvzemu koncesije za **graditev** hidroelektrarn na Muri, pač pa je zahtevalo, naj bo gradivo pripravljeno, kot je treba, so po današnjih protestih zapisali na ministrstvu.

Kot so dodali, preučujejo dopolnjene predloge, ki jih je okoljsko ministrstvo poslalo v četrtek.

Okoli 200 protestnikov iz Prekmurja in Prlekije je danes v Ljubljani politiko pozvalo, naj nemudoma sprejme odredbo o odvzemu koncesije Dravskim elektrarnam Maribor za gradnjo hidroelektrarn na Muri. Številni transparenti so bili uperjeni proti infrastrukturni ministrici Alenki Bratušek, ki so ji med drugim očitali, da "dela proti zaščiti pitne vode in ljudi ob Muri". Na ministrstvu so očitke označili za "povsem neutemeljene", pri čemer so izpostavili, da je bila prav Bratuškova v prejšnjem sklicu parlamenta prvopodpisana na predlogu za zapis pravice do pitne vode v ustavo. "Poleg tega smo na ministrstvu med pripombami na predlagane ukrepe ministrstva za okolje in prostor opozorili, da bo prav zaradi njihove odločitve, da hidroelektrarn na slovenskem delu Mure ne bo, ogrožena podtalnica in s tem oskrba s pitno vodo prebivalcev ob Muri," so dodali.

Kot so poudarili za **STA**, ministrstvo za infrastrukturo ni zaviralo obravnave predlogov okoljskega ministrstva. "Pri vladnem gradivu, povezanem z državnim prostorskim načrtom za **HE** Hrastje-Mota, smo opozorili na precejšnje število napak, zato smo prosili za ustrezne popravke in dopolnitve. Enako je veliko pomanjkljivosti imel osnutek uredbe o prenehanju veljavnosti uredbe o koncesiji za rabo vode za proizvodnjo električne energije na delu vodnega telesa reke Mure od Sladkega vrha do Veržeja," so pojasnili.

Zapisali so, da je infrastrukturno ministrstvo dalo utemeljene pripombe na gradivo, dopolnjene predloge pa je ministrstvo za okolje poslalo v četrtek in jih na infrastrukturnem ministrstvu še proučujejo. "Ob tem smo ministrstvo za okolje in prostor tudi opozorili, da bo ob odvzemu koncesije koncesionar lahko od države terjal povračilo že vloženih sredstev pri pridobivanju gradbenega dovoljenja za hidroelektrarno Hrastje-Mota. Gre za okrog 10 milijonov evrov," so še pojasnili.

Tedenska napoved - Slovenija od 25. do 31. 3.

Napoved dogodkov v Sloveniji in mednarodne dejavnosti Slovenije od 25. do 31. marca.

PONEDELJEK, 25. marca

LJUBLJANA - S poslanskimi vprašanji premierju Marjanu Šarcu in ministrski ekipi se bo začela marčna seja **DZ**.

LJUBLJANA - Predstavitve kandidata za ministra za zdravje Aleša Šabedra pred odborom **DZ** za zdravstvo.

LJUBLJANA - Predstavitve kandidata za ministra za okolje in prostor Simona Zajca pred odborom **DZ** za infrastrukturo, okolje in prostor.

LJUBLJANA - Preiskovalna komisija **DZ** o ugotavljanju zlorab in negospodarnega ravnanja v **DUTB** se bo za zaprtimi vrati dogovorila o delu.

LJUBLJANA - Zunanji minister Miro Cerar se bo pred zasedanjem skupnega odbora Slovenija-Koroška sestal s predstavniki slovenske narodne skupnosti na avstrijskem Koroškem.

LJUBLJANA - Statistični urad **RS** bo objavil izsledke marčnih raziskav o gospodarski klimi in poslovnih tendencah.

LJUBLJANA - Odprtje razstave **IRWIN**: NSK-garde in procesije ob začetku obeleževanja 70-letnice **IJS**, slavnostni govornik bo predsednik republike Borut Pahor.

LJUBLJANA - Akademija ob 25-letnici delovanja Zveze policijskih veteranskih društev Sever, nagovor bo imel minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar.

LJUBLJANA - Javna tribuna na temo sistema po meri bolnika in stroke v primarnem zdravstvu, ki jo pripravlja Zdravniška zbornica Slovenije.

LJUBLJANA - Akademski forum Nove univerze o krizi zdravstvenega sistema v Sloveniji.

LJUBLJANA - Odprtje razstave Spominskega muzeja miru iz Hirošime z naslovom Hirošima in Nagasaki, bolečina in pogum.

LJUBLJANA - Svetovni dan mater.

TOREK, 26. marca

LJUBLJANA - Nadaljevanje seje **DZ**, na kateri bodo med drugim obravnavali novelo zakona o kazenskem postopku.

LJUBLJANA - Predsednik republike Borut Pahor bo gostil posvet o demografski politiki, zlasti z vidika rodnosti in priseljevanja.

LJUBLJANA - Novinarska konferenca **ZSSS** in Konfederacije sindikatov Slovenije Pergam o spremembah zakonodaje s področja urejanja trga dela ter pokojninske in davčne zakonodaje.

LJUBLJANA - Posvet delodajalcev v organizaciji Združenja delodajalcev obrti in podjetnikov Slovenije, udeležili se ga bodo predsednik **DS** Alojz Kovšca, ministrica Ksenija Klampfer in minister Jernej Pikalo.

LJUBLJANA - Poslovni zajtrk AmCham Slovenija o odgovorih slovenskega gospodarstva na globalne izzive.

LJUBLJANA - Veljati bodo začele nove cene reguliranih naftnih derivatov.

LJUBLJANA - Novinarska konferenca s predstavitvijo **svetovnega gradbenega foruma**, ki bo od 8. do 11. aprila v Ljubljani.

LJUBLJANA - Pogovor v organizaciji društva Forum 21 z naslovom Slovenija v svetu, ki prihaja.

LJUBLJANA - Študentska marketinška konferenca Fanfara, ki jo organizira študentska sekcija Društva za marketing Slovenije.

LJUBLJANA - Kongres o boleznih srca in ožilja, ki bo potekal v okviru projekta Misli na srce. (še 27.)

STRASBOURG - Na pobudo evropskega poslanca Lojzeta Peterleta (**NSi/EPP**) bodo v Strasbourgu posadili potomko stare vinske trte iz Maribora.

SLOVENJ GRADEC/RAVNE NA KOROŠKEM - Zagovornik načela enakosti Miha Lobnik bo obiskal Koroško.

MARIBOR - Na okrožnem sodišču začetek sklepnih besed na sojenju Andreju Šišku in Mateju Lesjaku zaradi obtožb o škovanju k nasilni spremembi ustavne ureditve. Izrek sodbe bo predvidoma v petek.

SREDA, 27. marca

LJUBLJANA - Nadaljevanje seje **DZ**, na kateri bodo med drugim obravnavali novelo zakona o izvajanju rejniške dejavnosti in predlog sprememb družinskega zakonika, predvidoma bodo odločali tudi o kandidaturi Aleša Šabedra za novega ministra za zdravje ter kandidaturi Simona Zajca za novega ministra za okolje in prostor.

LJUBLJANA - Sestali se bodo predstavniki sindikatov javnega sektorja in vlade, ki se bodo predvidoma dogovorili o časovnici usklajevanja glede odprtih zadev.

LJUBLJANA - Predstavitve izbranih ukrepov za zmanjšanje ekološkega odtisa Slovenije, ki jo pripravlja ministrstvo za okolje in prostor ter Arso.

LJUBLJANA - Slavnostna akademija ob 70-letnici Instituta Jožef Stefan, govornik bo premier Marjan Šarec, udeležil se je bo tudi minister Miro Cerar.

LJUBLJANA - Nacionalna konferenca Za večjo zaposlenost generacije 55 plus. Udeležila se je bosta ministrica za delo Ksenija Klampfer in gospodarski minister Zdravko Počivalšek.

CELOVEC - Ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Aleksandra Pivec bo obiskala avstrijsko Koroško.

LJUBLJANA - Predstavitve Festivala za tretje življenjsko obdobje, ki bo od 1. do 3. oktobra.

KRANJ - Odprtje Tedna slovenske drame z dramo Ivana Cankarja Ob zori, ki jo je režiral Žiga Divjak. (do 8. 4.)

NOVA GORICA - V **SNG** Nova Gorica premiera predstave Nekaj ljudi išče srečo in crkne od smeha v režiji Eve Nine Lampič.

LJUBLJANA - Začetek Slovenskega bienala ilustracije. (do 19. 5.)

LJUBLJANA - V Gledališču Glej premiera avtorske predstave režiserja Jaše Kocelija z naslovom Psiho.

LJUBLJANA - Svetovni dan gledališča.

ČETRTEK, 28. marca

LJUBLJANA - Zadnji dan seje **DZ** bodo poslanci obravnavali predlog dopolnitve zakona o gasilstvu ter predlog **SDS** za spremembe zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

LJUBLJANA - Redna tedenska seja vlade.

PRAGA - Zasedanje načelnikov in glavnih podčastnikov srednje Evrope z udeležbo načelnice Generalštaba **SV** generalmajorke Alenke Ermenc. (še 29.)

BRDO PRI KRANJU - Konferenca E-mobilnost v občinah, ki jo v sodelovanju z vlado organizirata društvo Emobility in založba Adria Media Ljubljana.

LJUBLJANA - Novinarska konferenca podjetja Spar Slovenija o poslovnih rezultatih lanskega leta in načrtih za letos.

LJUBLJANA - Telekom Slovenije bo skladno s finančnim koledarjem objavil letno poročilo za 2018.

LJUBLJANA - Novinarska konferenca s predstavitvijo Kulturnega bazarja, ki bo 4. aprila.

LJUBLJANA - Koroški avstrijski kulturni dnevi v Ljubljani. (do 11. 4.)

LJUBLJANA - Odprtje mednarodnega filmskega festivala Kinotrip - mladi za mlade. (do 30.)

LJUBLJANA - Premiera avtorskega projekta švicarskega režiserja Borisa Nikitina Nasprotje stvari.

LJUBLJANA - Odprtje glasbenega festivala Orto fest. (do 27. 4.)

PETEK, 29. marca

LJUBLJANA - Komisija **DZ** za nadzor javnih financ bo obravnavala poročilo o delovanju Nadzornega sveta **RTV** Slovenija v letu 2018.

BRDO PRI KRANJU - Zasedanje Skupnega odbora Slovenija-Koroška glede prihodnjega sodelovanja, udeležil se ga bo minister Miro Cerar.

LJUBLJANA - 15. obletnica vstopa Slovenije v zvezo Nato.

LJUBLJANA - Posvet v organizaciji ministrstva za izobraževanje, znanost in šport o prihodnosti sistemskih sprememb na področju vzgoje in izobraževanja.

LJUBLJANA - Pogovorni večer o evropskih volitvah, pripravlja ga Društvo Mladi Evropejci v sodelovanju s krovno organizacijo Young European Federalists.

LJUBLJANA - Konferenca Beyond 4.0, ki jo organizira Jadranski svet, na kateri bo vodja **PEK** Zoran Stančič predstavil Digitalno agendo za Evropo.

NEW YORK - Srečanje obrambnih ministrov o mirovnih operacijah **OZN**, ki se ga bo udeležil minister za obrambo Karl Erjavec.

LJUBLJANA - Surs bo med drugim objavil podatke o javnofinančnem primanjkljaju in dolgu države v zadnjem lanskem četrtletju in podatke o marčni inflaciji.

ŠKOFJA LOKA - Začenjajo se Dnevi Škofjeloškega pasijona. (do 22. 4.)

LJUBLJANA - Premiera filma o življenju z demenco z naslovom Ne pozabi name in okrogla miza o tej bolezni.

LJUBLJANA - Premiera drame Duncana Macmillana Pljuča v režiji Žige Divjaka in prevodu Tine Mahkota.

LJUBLJANA - Teden restavracij. (do 7. 4.)

SOBOTA, 30. marca

LJUBLJANA - Letno srečanje Stokovnega združenja profesionalnih čebelarjev - Pislakov dan, udeležila se ga bo ministrica Aleksandra Pivec.

LJUBLJANA - Pobuda Ura za Zemljo, ki jo organizira Svetovni sklad za naravo.

NEDELJA, 31. marca

LJUBLJANA - V noči na nedeljo bomo ob 2. uri zjutraj kazalce pomaknili za eno uro naprej in tako z zimskega prešli na poletni čas.

MEDVODE - Nadomestne volitve za štiri člane sveta krajevne skupnosti Pirniče.

PORTOROŽ - Kulinarični pohod istrskih dobrot.

[PLANICA 2019](#) | [LETALNICA](#) | [JANEZ GORIŠEK](#) | [SMUČARSKI POLETI](#) | [LADO GORIŠEK](#)

Razvoj se nikdar ne ustavi

Pogovor z Janezom Goriškom ob 50-letnici nove letalnice, ki sta jo z zasnovala skupaj s pokojnim bratom Ladom.

Objavljeno
22. marec 2019 13.00

Posodobljeno
22. marec 2019 13.00

Odpri galerijo

Kljub pezi let se inž. Janez Gorišek v trenutku pomladi, kadar se pogovor zasuče k Planici. FOTO: Tomi Lombar/Delo

Oto Giacomelli

S Planico smo Slovenci sredi tridesetih letih prejšnjega stoletja po zaslugi Josa Gorca, Ivana Rožmana in Stanka Bloudka začeli orati ledino ter v naslednjih desetletjih odločilno prispevali k uveljavitvi smučarskih poletov kot posebne discipline smučarskih skokov. Kot radi pravijo športni novinarji – skakalne formule !! Na malokaterem področju se nam je posrečilo odigrati tako izrazito vodilno vlogo, zato moramo to dediščino skrbno negovati in si prizadevati, da bomo tudi v prihodnje krmarili razvoj te smučarske discipline. »

S tem, strnjeno povzetim motom, se običajno začne in večkrat tudi konča pogovor z dipl. inž. **gradbeništva** Janezom Goriškom (1933) o vsem, kar zadeva preteklost, sedanjost in prihodnost naše doline skakalnic pa tudi slovenskega skakalnega športa. Povod običajno ni pomemben, čeprav sta se to pot ponujala kot izhodišče zlasti letošnja planiška jubileja. Še bolj kot 85-letnica prve velikanke Ivana Rožmana je imenitna 50-letnica nove letalnice, ki sta jo z zasnovala skupaj s bratom, prav tako inž. **gradbeništva**, pokojnim Ladom Goriškom (1925-1997).

Brata Gorišek sta se spominu na pokojnega arhitekta Heinija Klopferja oddolžila tako, da sta kot darilo za organizacijo II. SP v poletih leta 1973 v Oberstdorfu prispevala izdelan profil za tankajšnje tako rekoč povsem na novo zgrajeno letalnico.

Oba, tudi starejši brat, sta bila skakalca. Ladu, mlademu partizanu, je najboljša leta vzela vojna, za nameček si je moral zelo prizadevati, da je lahko slekel uniformo in se lotil študija **gradbeništva**. Medtem je Janez postal eden izmed velikih upov rodu, ki je obetal, da se mu bo na temelju spodbudnih dosežkov Janeza Polde, Karla Klančnika, Rudija Finžgarja ter nekaj mlajših (Bineta Roglja, Jožeta Zidarja, Jožeta Langusa ...) posrečil prodor v svetovni vrh.

Naivna pričakovanja tedanjih sicer zagnanih ljubiteljskih športnih funkcionarjev so se čez noč razblinila, ko so se tudi naši skakalci znašli v precepu neusmiljenega dvoboja športnih blokov bogatega zahoda in državnega amaterizma socialističnega tabora. Preboj slovenskih skakalcev v ožji svetovni vrh se je navzlic nekaterim občasnim imenitnim dosežkom posameznikov (Boža Jemca in Jožeta Šlibarja na novoletni turneji 1959/60, Marjana Pečarja ob koncu iste zime v Planici, Šlibarjevega svetovnega rekorda v Oberstdorfu 1961, 3. mesta Ludvika Zajca na Holmenkollnu 1968 itn.) zamaknil v osemdeseta leta in doživel prvi vrhunec na ZOI 1988 s prvima olimpijskima kolajnima.

Brat Lado je bil njegov vzornik

V takšnih razmerah je tudi Janez Gorišek končal obetavno športno pot po precej ponesrečenem olimpijskem nastopu v Cortini d' Ampezzo (1956) in dveh naslovih študentskega svetovnega prvaka (1953 in 1957), še predno je pravzaprav utegnil dozoreti v vrhunskega skakalca. Študij **gradbeništva** na ljubljanski FGG je bil zalogaj, ki ga v tedanjih razmerah ni bilo mogoče uspešno usklajevati z vrhunskim športom.

»Skakal sem le še sem in tja za veselje in kolikor mi je dopuščal čas. Sem se pa takoj za tem znašel v ekipi teptačev, ki je dajala končno podobo skakalnicam na planiških prireditvah. Zato nisem nikdar prekinil stika s skakalnim dogajanjem. Dolgoletni Bloudkov sodelavec Stane Pelan, fin gospod in nesojeni gradbeni inženir (študij je moral prekiniti, ker je družini zmanjkalo denarja, op. p.), ter še nekaj let prej moj skakalni tekmeč Lojze Gorjanc, poznejši dolgoletni zvezni trener, sta me povabila k sodelovanju, ko se je po Bloudkovi smrti leta 1959 iz leta v leto močneje zastavljalo vprašanje o prihodnosti Planice,« se Janez Gorišek spominja prehodnega obdobja, po katerem ga je nekako samoumevno zaneslo med konstruktorje skakalnic.

Že vrsto let mu stoji ob strani mlajši sin Sebastjan. FOTO: Marko Feist/Slovenske novice

Kljub pezi let, 13. septembra letos bo dopolnil 86 let, in kar nekaj uspešno premaganim boleznim se inž. Janez Gorišek, kadar se pogovor zasuče k smučarskim skokom in Planici, v trenutku pomladi. Zasvetijo se mu oči in o tem in prihodnjih načrtih je pripravljen neutrudno razpravljati tudi ure in ure. Če mu uide kakšna podrobnost, mu za vsak primer stoji ob strani že vrsto let desna roka, mlajši sin Sebastjan (roj. leta 1970). Po poklicu je geodet. Česar kar zadeva skoke in polete, Planico ter druge letalnice ni sam doživel, temeljito pozna iz pogovorov in zdaj že večletnega sodelovanju z očetom.

Inž. Janez Gorišek, tega ni mogoče prezreti, je vaje delovati v klanu, ne nujno družinskem, a vendarle zmeraj z ljudmi, ki jim povsem zaupa. »Brat Lado je bil moj vzornik. Zato sem mu tudi sledil na študij **gradbeništva**, čeprav mi ga je, ker sem tedaj kar precej obetal kot skakalec, sam odsvetoval ... Češ da je pretežak,« se spominja časa, ko se je moral odločati za

študij. »Pa sem mu vseeno trmasto sledil po poti, ki jo je on že prehodil. Ko naju je Niko Belopavlovič, dolgoletni predsednik OK Planica, marca 1964 povabil na prvo soočenje mnenj o prihodnosti Planice, se najbrž še nisva povsem zavedala, kako bo to zaznamovalo najini življenji. Na tem srečanju so bile še nekatere druge pomembne osebnosti, na primer naslednik inž. Stanka Bloudka v 'njegovem' športnem projektivnem biroju, inž. arh. Franci Šubelj.«

»Kar zadeva statiko, sem bil pred Ladom v rahli prednosti, ker sem bil študent inovativnega prof. dr. Svetka Lapajnet, malega nečaka inž. Stanka Bloudka. Razvil je nekaj zelo prikladnih in uporabnih metod statičnega izračunavanja. Prof. Lapajne je za nameček izračunal statiko za konstrukcije hrbišča, zaletišča in sodniškega stolpa leta 1953 dograjene zadnje Bloudkove planiške letalnice, ki je v tej vlogi 'obratovala' s poletji KOP do leta 1966. In nato še dve desetletji z nekaj posodobitvami kot velika skakalnica s številnimi mednarodnimi tekmami, zlasti finale svetovnega pokala v Planici. Znanje statike in uporabne matematike mi je bilo v veliko pomoč, ko sem začel najprej proučevati aktualno prakso ter smernice FIS za načrtovanja skakalnic in letalnic pa tudi pozneje, ko sva se z Ladom začela ozirati k novim ciljem,« pojasnjuje Janez Gorišek.

Tedaj so bile odprte še različne opcije glede prihodnosti Planice, čeprav se je kmalu izkazalo, da povečava Bloudkove velikanke na daljši rok nima prihodnosti. »Vedeli smo tudi, da je inž. Bloudek leta že izdelal načrt za novo večjo letalnico kakšnih 250 metrov južneje od takratne 80-metrške skakalnice. Pozno spomladi 1959, nekaj mesecev pred njegovo nenadno smrtjo, ga je z grobim izračunom stroškov in tehničnim poročilom poslal na osrednjo jugoslovansko športno zvezo v Beograd, kakor je bila tedaj navada,« vse krajši čas, ko se je bilo treba odločiti glede prihodnosti planiških poletov, opisuje Janez Gorišek.

»Povrhu so medtem smučarski skoki s sodobnimi, znanstveno podprtimi metodami treniranja hitro napredovali, česar Bloudek še ni mogel upoštevati v svojih načrtih. Prav tako nismo zanesljivo vedeli, kje natanko je Bloudek z Janezom Kerštajnom, svojim dolgoletnim sodelavcem iz Rateč, izbral teren za novo velikanko. Zato sva se z Rudijem Finžgarjem, našim nekdanjim planiškim junakom, spomladi 1964, ko je skopnel sneg, odpravila h Kerštajnu v Planico.«

Sledili Bloudkovi maksimi

Od Bloudkove smrti so minila že več kot štiri leta in na njegove plane je že legala sivina pozabe. »Na našo srečo se je Kerštajn, sodeč po našem poznejšem posrečenem izboru terena, še zelo dobro spominjal, kje in kako je inž. Bloudek izbral lokacijo in približno os nove letalnice. Vemo, da se je vedno držal načela, da je treba gledati čim dlje v prihodnost. Zato, da bi bilo mogoče čim lažje in s čim manjšimi stroški letalnico še povečati, kakor je tudi zapisal v tehničnem poročilu za Beograd. Tej Bloudkovi maksimi sem kot projektant sledil vseh minulih petdeset let tudi sam,« Janez Gorišek ne dopušča nobenega dvoma o svojem velikem spoštovanju do Bloudka.

Presenetljivo pa se je skoraj istočasno močno zapletlo in bi se utegnile vse postaviti na glavo. Nenejano je Janez namreč prejel mikavno povabilo, da kot mlad inženir, prav tako kot brat Lado zaprišežen statik, prevzame pomembno projektantsko delo v Libiji.

FOTO: Marko Feist/Slovenske novice

»Takšni so bili časi: vrgli so te v vodo in moral si splavati! Ni bilo prvič! Tako sem se, na primer, že kot študent znašel v mednarodni brigadi, ki je leta 1953 pomagala odpravljati posledice katastrofalnih snežnih plazov v Heiligenblutu pod Grossglocknejem (Velikim Klekom na zgornjem avstrijskem Koroskem, op. p.). Tam sem spoznal, žal, zdaj že pokojnega dr.

Janka Wiegeleja iz Zahomca v Ziljski dolini in ga navdušil za skoke. Janko se je za tem obrnil na Bloudka, da jim je izdelal načrt za skakalnico, na kateri so dolga leta prirejali tekmovanje za Ziljski pokal,« je Janez mimogrede obudil enega izmed živih spominov na zgodnja mladeniška leta.

V dveh desetletjih se je Zahomec z olimpijskim zmagovalcem Karlom Schnablom (1974) in drugimi skakalci visokega mednarodnega razreda proslavil kot ena najuspešnejših skakalnih vasi na svetu vseh časov. Janeza Goriška, komaj pečenega inženirja, pa ni zaobšel niti potres v Skopju leta 1963. Čeprav ga ni več moglo prav nič zares presenetiti, se je zaradi vabila v Libijo znašel v precepu.

Brat Lado mu je svetoval, naj nikakor ne zavrne tega povabila, če se je odločil za inženirsko kariero. Obljubil mu je, da bo poskrbel za nadaljevanje njunega začetega dela v Planici. Pogoji, da vabila ni zavrnil, je bil, da ju bo OK Planica pri projektiranju nove letalnice obravnaval kot nerazdružljiv tandem.

»Žal sta v Ljubljani medtem čas in razvoj povozila skromno infrastrukturo za začetnike na Mostecu in v Gunceljah. V glavnem mestu, ki je z Žižkovo in Hanssenovo skakalnico v Bohinju, predvsem pa SK Ilirija s Planico ter SK Ljubljana s Pokljuko med obema vojnima zasejala seme smučarskih skokov v Sloveniji, ta smučarska disciplina le še vegetira. To je slabo ne samo za ljubljanski šport, temveč tudi za smučarske skoke v Sloveniji. Treba je odločno ukrepati in obuditi projekte, ki so jih doslej – po uničenju Bloudkove skakalnice na Galetovem v Šiški – pristojni vedno znova prezrli,« inž. Gorišek kritično presoja razmere, v kakršnih skoki »v najlepšem mestu na svetu« hitro izgubljajo sapo ...

»No, v tem tandemu ni bilo vedno popolnega soglasja,« nagajivo še vedno rad prizna Janez. »Jaz sem nenehno trmoglavil, da je treba zgraditi čim večjo letalnico. O tem sva imela z Ladom dolge in neusmiljene bratovske debate že od vsega začetka pa tudi pozneje. On je bil kot direktor gradbenega podjetja že izkušen v vodenju gradbenih projektov, jaz še zelenec. A ko se je bilo treba odločiti, sva se nekako zmeraj ujela s sprejemljivim kompromisom.«

Lađu je za nameček na njuni skupni poti projektiranja skakalnic v pogovorih oz. na pogajanjih z eksperti FIS samoumevno pripadla občutljiva vloga diplomata. »Med njimi sva v tistih letih kot še neveljavljena projektanta skakalnic na srečo naletela na sorodni duši v arhitektu Heinju Klopferju iz Oberstdorfa in Emmerichu Putziju Pepeunigu, skakalnemu veteranu iz Innsbrucka, ki se je iz rodnega Ptuja že kot otrok z družino preselil na Tirolsko. Kot člana komisije FIS sta jeseni 1968 zastavila svoji imeni za Planico in s tem tudi za naju z bratom.«

S štoparico meril trajanje poletov

Na tej točki se je treba vsaj na kratko vrniti v čas, ki ga je Janez Gorišek preživel v Libiji. V šestdesetih letih je tam še vladal kralj Idriz, z državnim udarom 1. septembra 1969 pa so ga spodnesli mladi oficirji na čelu s polkovnikom Omarjem Moamerjem el Gadafijem. Takoj za tem, ko si je ob koncu poletja 1964 Janez v Bengaziju organiziral življenje, se je zagnano lotil študija dokumentacije o projektiranju skakalnic in skiciranja prvih osnutkov profila nove letalnice.

»Obenem sem se spoznaval tudi z izsledki aerodinamičnih raziskav, ki jih je v vojaškem vetrovniku blizu Luzerna opravil Švicar Reinhard Straumann, in drugih tedaj še redkih dostopnih študij o smučarskih skokih, na primer znamenitega vzhodnonemškega biomehanika dr. Gerharda Hochmutha.«

Z bratom Ladom (spodaj) sta zasnovala planiško velikanko. FOTO: dokumentacija Dela

»Kmalu, mislim da me spomin ne vara, mi je brat poslal v Libijo 13 različic posnetkov terena oz. izmer po možnih oseh nove letalnice, pri čemer sta mu pomagala moja nečaka Dušan in Janja, ki je tudi pozneje pogosto pomagala očetu pri pripravi načrtov za različne skakalnice.« Janez pa je skrbno preizkušal prednosti in slabosti prejetih verzij ter Ladu osnutke profilov pošiljal v Slovenijo.

»Opiral sem se tako na dosegljivo znanje kot tudi na intuicijo nekdanjega skakalca. Sem pa že prej in pozneje kar s štoparico meril čas trajanja poletov ter nato iz uradno izmerjenih daljav in elektronskih meritev vzletnih hitrosti skakalcev na odskočnem mostu skušal vsaj približno izračunati krivulje leta skakalcev ter njihovo usklajenost s profilom skakalnic,« svoje zgodnje začetke projektiranja skakalnih »gavg« pojasnjuje Janez Gorišek.

»Predvsem pa tedaj ni bilo tako preprosto komunicirati med seboj kot danes, kaj šele skočiti z letalom v Slovenijo za podaljšan praznični vikend, kar bi se zdelo iz današnjega zornega kota dokaj samoumevno. Ker prvi dve leti sam sploh nisem mogel na dopust v domovino, je pač moral Lado enkrat priti v Libijo, da sva vse pregledala in predebatirala na štiri oči. V risanje različic načrtov je Lado doma kajpak vpregel tudi svoje sodelavce.«

Janez Gorišek na zaletni rampi. FOTO: Matej Družnik/Delo

Tako je v dobrem letu dni nastal profil nove letalnice, ki ga je OK Planica posredoval v presojo pristojnemu pododboru FIS za gradnjo skakalnic. »Ker predsednik Klopfer ni imel bistvenih pripomb na najine načrte, pač pa le nekaj dobranamernih priporočil, smo se lahko lotili izvedbenih projektov. Nova letalnica je morala biti nared za polete KOP marca leta 1969.«

Za uspešen preizkus zvedel prek radia

Prva preizkušnja nove letalnice v Planici je 6. marca 1969 minila v silno napetem ozračju, saj je bilo povsem očitno, da fizične razsežnosti nove velikanke znatno presegajo tako letalnico v Vikersundu na Norveškem kot tudi tisto v Oberstdorfu. Preizkus so zaupali tedaj že 33-letnemu veteranu Miru Omanu, ki je z okoli 135 metrov dolgim poletom imenitno končal dolgo športno pot. Malo za šalo, malo zares: je tudi ne bi mogel nadaljevati, saj je, potem ko sta ga v izteku letalnice navdušeno objemala Rudi Finžgar in Lado Gorišek, malce pozabil na svoje skakalne smuči. Ko se je po nekaj minutah evforičnih čestitk in silnega navdušenja Miro spomnil nanje, se je za njimi izgubila vsaka sled ...

Janez Gorišek, Mirov sokrajan v Šentvidu in klubski kolega v nekdanjem SK Enotnost, je ognjeni krst nove letalnice v Planici zamudil. Z letalom je tisti dan približno ob tistem času pristal na zagrebškem letališču:

»Za uspešen preizkus v Planici sem že v Zagrebu zvedel prek radia. Zaradi vesele novice se je tudi meni odvalil kamen od srca. Bil sem ves iz sebe v pričakovanju uradnega krsta letalnice. Dva tedna pozneje sem pod Poncami doživel dotlej najuspešnejše polete vseh časov s takratnimi največjimi mojstri tega športa – Bjornom Wirkolo, Jirijem Raško, novim zvezdnikom letenja na smučeh Manfredom Wolfom ...

Kljub pezi let se inž. Janez Gorišek v trenutku pomladi, kadar se pogovor zasuče k Planici. FOTO: Tomi Lombar/Delo

Izkazalo se je, da sta z Ladom stopala po pravi poti in da sta poletom odprla nove perspektive: »Ne bom rekel, da je bilo to že zmagoslavje, pač pa odločilni korak do velikega cilja. Predno se je zgodilo tudi to, so me večkrat spreletavali dvomi o tem, da je mednarodna smučarska federacija že dozorela za tako daljnosežen korak. Z odločitvijo o uvedbi svetovnih prvenstev v (do)končno priznani posebni disciplini smučarskih skokov na kongresu FIS v Opatiji 1971 je bil poplačan ves najin trud pa tudi kolegov iz OKP, vsa naša živčna naprežanja, zaradi katerih bi večsili človek utegnil podleči dvomom.«

Naenkrat se je zdelo vse tako preprosto. »Bil sem ponosen, da so vsa najina predvidevanja in pričakovanja z rekordnimi poleti skakalnih šampionov svetovnega kalibra v celoti potrdila,« je Janez Gorišek sklenil pripoved, s katero je podoživel spomine na projektiranje nove letalnice in krstno prireditev v Planici ...

In obraz se mu je razpotegnil v širok, skorajda otroško razposajen nasmeh ... Izdal je njegovo pričakovanje, da bo tudi bližnji finale svetovnega pokala 2019 spektakularna prireditev. Z njo bodo ljubitelji smučarskih skokov proslavili 50-letni jubilej neponovljivega ognjenega krsta letalnice, ki je smučarskim poletom utrla svetlo pot in jih povzdignila k novim dimenzijam.

Preskok s klotoido

Poti nazaj po njej zares ni bilo več. Najprej je bilo treba vse moči usmeriti k uspešni pripravi premiernega svetovnega prvenstva leta 1972, s katero je FIS počastila Planico in ji dokončno priznala pionirsko vlogo v razvoju, promociji in uveljavitvi smučarskih poletov. Medtem sta brata Gorišek nadaljevala prizadevanja za izboljšanje projektiranja skakalnic in letalnic. Eden izmed takšnih je bil, na primer, uporaba prehodnice, tako imenovane klotoida. To je krivulje, ki jo na primer uporabljajo načrtovalci cest, ker ublaži sunek centrifugalne sile, ko vozniški iz vožnje naravnost zavijemo v ovinek.

»Zdaj se zdi preprosto, a za ta preskok je bilo treba veliko razmišljati, študirati, poizkušati in preizkušati. Zamisli so pogosto pri roki, a se mora človeku zgoditi nekakšen preblisk, da vse to poveže v uporaben postopek ... V tem primeru je bilo treba iz ravnine klotoido prestaviti v vertikalo, da je v skokih delovala podobno kot na cestah. Obenem sva skušala kar najbolj sprosti slediti burnemu razvoju tehnike smučarskih skokov, zaradi česar so skakalnice in še zlasti letalnice postale kmalu prestrme. Naj ne pozabim sodelovanja z našimi ljubimi meteorologi na čelu s pokojnim Bojanom Paradižem in njegovimi kolegi, s pomočjo katerih smo se uspešno spopadali z muhavostjo narave,« so Janezu med pogovorom misli pogosto preskakovale tudi k številnim planiškim sodelavcem.

Brata Gorišek sta se spomniti na pokojnega arhitekta Heinija Klopferja oddolžila tako, da sta kot darilo za organizacijo II. SP v poletih leta 1973 v Oberstdorfu prispevala izdelan profil za tamkajšnje tako rekoč povsem na novo zgrajeno letalnico.

»Nekaj časa je zadoščalo,« je razpredal pojasnjevanje, »če smo odskočni most ustrezno pomaknili bolj nazaj ali/in malce povečali njegov naklon. Postopoma se je zmanjševala tudi strmina doskočišča. Vendar kmalu niti to ni več zadoščalo. Na primer, ko so se sredi 70. let pojavili sodobni skakalni dresi, ki so močno povečali vzgon skakalca. Ko se nam je zdelo, da smo vsaj približno kos tej tehnološki novosti, pa je na prelomu 80. in 90. let prišlo do prave revolucije, ko je nad paralelnim slogom prevladala škarjasta tehnika oz. slog V. Zelo dobra

plat tega je bila, da so se znatno znižale zaletne in pristajalne hitrosti ob doskoku, kar je v nekaj zimah omogočilo skakalcem, da so na SP v poletih 1994 v Planici premagali drugo magično mejo poletov – znamko 200 metrov. Še dobro, da smo medtem že prakticirali konkavno oblikovanje doskočišč skakalnic in letalnic (poimenovan kot »Goriškov lom«, op. p.), ki jih je bilo treba od prve do zadnje temeljito prenoviti.«

Seveda pa je bilo zato nujno na novo harmonizirati vse konstrukcijske vrvine skakalnic in letalnic, kar je zelo zahtevno opravilo. Ali kot je sklenil pogovor inž. Janez Gorišek:

»Razvoj skokov se nikdar ne ustavi, zato se tudi konstruktorji ne smemo. Na aktualni dvoboj letalnic v Planici in Vikersundu gledam prav iz tega zornega kota. Profila obeh letalnic sva projektirala s Sebastjanom. Svetovala sva tudi Avstrijem na Kulmu. Vendar so Norvežani najbolj naklonjeni najinim pogledom. Očitno tudi najbolj potrebujemo drug drugega.«

Ni težko ugotoviti, da je norveška letalnica zasnovana tako, da lahko letalci izkoriščajo prednost tamkajšnjega hladnega in zaradi nizke nadmorske višine gostejšega zraka. V Planici je zrak redkejši in praviloma toplejši, kar je treba upoštevati. »Oboji težimo k novim ciljem in skupaj smo močnejši,« je Janez Gorišek brez okolišenja potrdil, na čem temelji doslej plodna slovensko-norveška naveza ...

»V svet letalnic in skakalnic sem vstopil neposredno po končani skakalni karieri in diplomi na FGG leta 1961. Pozneje sem poleg tega debela tri desetletja v Planici opravljal tudi naloge vodje tekmovanj. Zato sem bil sem bil z dogajanjem in neverjetnim razvojem smučarskih skokov in poletov tesno povezan. Razvoj skokov in načrtovanje skakalnic in letalnic sta soodvisna in tesno povezana. Kajpak so me vnaprej postavljene meje s strani FIS vedno motile. Zato sem v mednarodnih smučarskih krogih veljal za ekstremista, ki je konservativcem pa tudi ne vedno strokovno kompetentnim funkcionarjem šel včasih precej na živce,« ne skriva Janez Gorišek.

Podnebje? Bitka za preživetje? Res je, a ne kaže dobro

ODPRI GALERIJO

REUTERS

Urban Červek

22.03.2019, 09.33

Zahteve gibanja za podnebno pravičnost so jasne: politika naj takoj ukrepa in zagotovi zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov na raven, ki bo omogočila upočasnitev trendov globalnega segrevanja in s tem preprečila katastrofalne podnebne spremembe. Tako, da bo tudi naslednjim generacijam omogočeno preživetje na planetu. Poleg vprašanja o obstoju resnične politične volje za spremembe v načinu delovanja družbenih in gospodarskih sistemov pa je bistveno odgovoriti tudi na vprašanje, kakšne so dejanske možnosti za bistveno zmanjšanje izpustov ogljikovega dioksida in drugih toplogrednih plinov.

Ali sedanji trendi nakazujejo zmanjšanje porabe fosilnih goriv v bližnji prihodnosti? Pregled najpomembnejših gospodarskih sektorjev kaže, da je odgovor žal - ne. Poglejmo najprej najočitnejšo "tarčo" napovedanih sprememb - naftno industrijo oziroma energetskega sektorja. Po uradnih napovedih energetskega velikana ExxonMobila bo poraba nafte in plina na globalni ravni do leta 2030 narasla za 13 odstotkov, povpraševanje po teh dveh energentih pa bo naraščalo vsaj vse tja do leta 2040, ko naj bi bila poraba za kar 40 odstotkov višja kot leta 2000. Zgolj ExxonMobil, največje naftno podjetje na svetu, namerava lastno proizvodnjo nafte in plina do leta 2025 povečati za četrtno, poroča britanski časopis Economist. Podobne napovedi so objavila tudi druga energetska podjetja.

Čeprav vodstvo ExxonMobila uradno podpira cilje pariškega podnebnega sporazuma, pa so njegovi načrti in napovedi - kot tudi drugih podjetij v tem sektorju - v ostrem nasprotju z ukrepi, ki jih sporazum predvideva. Da bi se segrevanje ozračja ustavilo pri največ dveh stopinjah Celzija nad predindustrijskim povprečjem (ali celo pri 1,5 stopinje), bi se morala rast porabe fosilnih goriv v prihodnosti ustaviti in

postopoma upasti, ugotavlja IPCC, Medvladni forum za podnebne spremembe, znanstveno in medvladno telo pod okriljem Združenih narodov. A po drugi strani največja energetska podjetja napovedujejo rekordne dobičke iz naslova prodaje nafte in plina in tudi rekordne vsote vlaganj v nova nahajališča in nove metode črpanja fosilnih goriv.

Prvi mož ExxonMobila Darren Woods tako napoveduje potrojitev dobička družbe iz pridobivanja nafte in plina do leta 2025, ko naj bi dosegel 23 milijard dolarjev. Podjetje namerava v nove zmogljivosti v naslednjih sedmih letih investirati kar 200 milijard dolarjev. Velika naftna podjetja ob tem še vedno na veliko lobirajo proti strožji zakonodaji pri nadzoru izpustov in proti finančnim spodbudam za prehod na električne avtomobile.

Da bi emisije toplogrednih plinov globalno upadle, bi se morala bistveno spremeniti tudi transportna panoga

Da bi emisije toplogrednih plinov globalno upadle, bi se morala bistveno spremeniti tudi transportna panoga. Trendi tudi na tem področju ne obetajo preobrata. Ladijski promet, na primer, po zdajšnjih podatkih Mednarodne pomorske organizacije (IMO) izpusti v ozračje 2,5 odstotka vseh emisij toplogrednih plinov, izpusti pa se bodo, če se bodo nadaljevali sedanji trendi, do leta 2050 povečali za 50 do 250 odstotkov, napoveduje IMO. Kar je prav tako v nasprotju s cilji pariškega sporazuma. Uvajanje novih tehnologij in izboljšav, ki bi prineslo prihranke pri porabi goriva, je prepočasno, ugotavlja Evropska komisija. Po napovedi industrijskega združenja Sea Europe se bo količina po morju prepeljanega tovora s sedanjih približno 11.000 milijard ton povečala na približno 17.000 milijard ton leta 2035. Da bi pri takšnem povečanju prometa dosegli zmanjšanje izpustov CO₂, bo potrebna uvedba radikalno drugačnih tehnologij transporta, saj zgolj izboljšave sedanjih tehnologij ne bodo zadoščale.

Podobna zgodba je pri letalskem prometu.

Medtem ko novi motorji in izboljšave pri aerodinamiki letalskih trupov prinašajo nekajodstotne prihranke pri porabi goriva (merjeno na posameznega prepeljanega potnika), pa strmo povečevanje letalskega prometa v seštevku prinaša vse večje izpuste ogljikovega dioksida, ne vse manjših, kot bi bilo to potrebno za spopad s podnebnimi spremembami. V zadnjih 37 letih je število letalskih potnikov naraslo s 310 milijonov leta 1970 na skoraj štiri milijarde leta 2017, kar pomeni 13-kratno povečanje. In trend se le še nadaljuje. Po napovedi mednarodne povezave za zračni transport (IATA) se bo število potnikov do leta 2036 podvojilo, na 7,8 milijarde potnikov letno. Prihranki v rangi pet do deset odstotkov pri porabi goriva na prepeljanega potnika so v luči takšnega povečanja prometa skoraj zanemarljivi.

REUTERS

Še ena panoga je tesno povezana z globalnim ogrevanje - **gradbeništvo**. Stavbe, tako njihova gradnja kot tudi njihovo vzdrževanje (ogrevanje ohlajanje, osvetljava), so med največjimi povzročitelji izpustov toplogrednih plinov. Po ocenah Mednarodne agencije za energijo (IEA) gradnja in vzdrževanje stavb pomenita kar 36 odstotkov svetovne porabe energije. K temu je treba dodati še izpuste, ki jih povzroča svetovna industrija betona in cementa (po ocenah šest

odstotkov svetovnih izpustov) ter jekla (osem odstotkov), katerega polovico svetovne proizvodnje se porabi v **gradbeništvu**. Po napovedih svetovalne družbe PwC se bo obseg gradbene industrije do leta 2030 povečal za 85 odstotkov, pri čemer bo glavnina rasti pričakovano prišla iz hitro razvijajočih se držav, kot sta Indija in Kitajska, pa tudi iz ZDA. Povečevanje energetske učinkovitosti stavb in uporabe lesa kot ogljično nevtralnega gradbenega materiala pri tako silovitih trendih seveda ne more prispevati z zmanjšanjem izpustov v celoti.

Mladi pravilno ugotavljajo, da je boj zoper segrevanje ozračja boj za preživetje. Trendi za zdaj žal ne kažejo na zmago.

Konferenca Kritično inženirstvo

Kaj je temna stran spleta? Kako razumeti mehanizme, ki jih korporacije, agencije in uradi uporabljajo za zbiranje, urejanje in izkoriščanje osebnih podatkov? Od ponedeljka do srede bo v Ljubljani potekala konferenca Kritično inženirstvo. Na njej bo več umetnikov navzočim poskušalo razložiti dileme, ki nastajajo zaradi uporabe in odvisnosti od omrežnih tehnologij. Kot piše v sporočilu za javnost, ki se sklicuje na manifest kritičnega inženirstva, **kritični inženir »prepozna, da vsako inženirsko delo manipulira s svojim uporabnikom«**, in se zaveda, da je »vsaka tehnologija, od katere smo odvisni, tako izziv kot grožnja«. Konferenca bo sestavljena iz predavanj in delavnice (v Kinu Šiška) ter razstave (v Aksiomi).

STRAJK ZA MURO

Mure ne smejo preplaviti interesi energetike

Nekaj sto protestnikov je vlado Marjana Sarca pozvalo, naj takoj potrdi uredbo o odvzemu koncesije za gradnjo hidroelektrarn na Muri. Glavne ovire naj bi postavljalo ministrstvo za infrastrukturo

Kristina Božič

Ne pristajamo na to, da se nas označuje za krdelo naravovarstvenikov, ki nam gre le za tri črve, par rib in enega metulja," je dejal predsednik zveze društev Moja Mura **Samo Tuš**. Pred parlamentom je stal pred predsednikom državnega zbora **Dejanom Židanom** in našteval pomen pitne vode, neokrnjene narave ter potencial za ekološki turizem, ki ga nosi Mura - njeno porečje je Unesco lani uvrstil med najbolj dragocena in najvrednejša območja narave na svetu. "Mura je ledvica Prekmurja in Prekije, ki nam je ne bo vzel nihče," so odločno in glasno sporočali političnim odločevalcem, da je treba zaščititi in varovati tudi druge slovenske reke.

Med protestniki sta bila tudi glasbenik **Vlado Poredoš** in filozof ter pesnik **Jani Kovačič**, ki je dejal, da je bil prvič na protestu za Muro pred 30 leti: "A zdaj je bolj nevarno, saj so tudi kapitalski interesi močnejši." V vasi ob Muri rojena **Živa Vigali** zadnjih nekaj let živi v Ljubljani, kjer študira medicino. "Ne smemo pristati, da nam Muro uničijo," je študentka potrdila, da imajo mladi dovolj nasilja nad naravo. "Gre za neverjetno neokrnjeno naravo, za reko, ki ljudi povezuje in je za vse nas izjemen potencial za sonaravni razvoj," je pojasnila članica skupine Mladi za podnebno pravičnost, ki so podnebni štrajk mladih organizirali pred tednom, včeraj pa podprli tudi Štrajk za Muro. Protestnike je spremljal tudi evropski poslanec **Igor Šoltes**.

Pred vlado pa je do protestnikov prišel tudi še nepotrjeni novi okoljski minister **Simon Zajc**, trenutno državni sekretar na ministrstvu za okolje. Zagotovil je, da je uredba o odvzemu koncesije za gra-

dnjo hidroelektrarn na Muri, ki jo imajo Dravske elektrarne Maribor, v usklajevanju. Vlada mora rešiti le še tri pogoje, pri čemer si nasproti stojijo predvsem z ministrstvom za infrastrukturo, je potrdil izraze protesta na številnih plakatih, na katerih se je najpogosteje pojavljalo ime infrastrukturne ministrice **Alenke Bratušek**. "Če današnji protest ne bo zadostoval, nas pride naslednjič petkrat več, če pridemo tretjič, pa bomo mi sedeli tam," je Samo Tuš pokazal na parlament in izrazil upanje, da bodo raje predstavniki vlade prišli k Muri praznovat sprejem uredbe o odvzemu koncesije za gradnjo hidroelektrarn. "Prodajali bi naravo, čisto vodo, a to je naše **bogastvo** - in ob Muri živimo ljudje, ki se tem norostim ne bomo pustili," je jasno sporočilo varuhov Mure in ostalih rek.

"Če današnji protest ne bo zadostoval, nas pride naslednjič petkrat več"

Ministrstvo za infrastrukturo odgovarja

Na ministrstvu za infrastrukturo, ki ga vodi **Alenka Bratušek**, pravijo, da ne zavirajo obravnave niti uredbe o odvzemu koncesije za graditev hidroelektrarn na Muri niti sklepa o zaustavitvi postopka priprave državnega prostorskega načrta za HE Hrastje-Mota na Muri, ki ju je predložilo okoljsko ministrstvo, a zahtevajo, "naj bo gradivo pripravljeno, kot je treba". Opozorili so na napake in prosili za "ustrezne popravke in dopolnitve". Dopolnjene predloge je okoljsko ministrstvo poslalo v četrtek in jih za zdaj proučujejo. Opozarjajo, da bi koncesionar lahko od države terjal povračilo že vloženih sredstev. A ob tem velja spomniti, da gre za koncesionarja, ki je v 100-odstotni državni lasti prek Dravskih elektrarn Maribor in Holdinga slovenskih elektrarn.

"Upamo, da ne sedite na ušesih,"
so politikom sporočili udeleženci
včerajšnjega Štrajka za Muro.
Pozdravit jih je prišel tudi predsednik
državnega zbora Dejan Židan.

Foto: Robert BALEN

Kitajci z novci

Tekst

Vojko Volk

Moj nono, za katerega je bila Rusija edino merilo velikosti, je v mojih zelo mladih letih modro ugotavljal, da je »Kitajcev že kot Rusov«. Kitajska prevlada nad svetom zdaj postaja otipljiva resničnost, ki so jo omogočili procesi globalizacije. Njihovi izdelki so bili še pred kratkim sinonim za ceneno plastiko, danes pa že izpodrivajo vrhunske izdelke zahoda. Povsod po svetu si mladi želijo kitajskih mobilnih telefonov in že jutri si bodo želeli kitajskih avtomobilov. Seveda bodo to električni avtomobili, ki ne bodo opremljeni z zastarelimi litijskimi, ampak z zmogljivejšimi grafenskimi baterijami, ki jih Kitajci kot prvi že vgrajujejo v najbolj prestižne modele mobilnih telefonov. Naši očetje so se sicer bolj kot Kitajcev bali Rusov, ki so izvažali sovjetsko revolucijo in jo s tanki branili na Madžarskem leta 1956 in leta 1968 še na Češkoslovaškem, kar nam je bilo oboje nevarno blizu. A so danes Rusi sposobni izvažati le še nafto, plin in orožje, skratka, nič tako atraktivnega, s čimer svet osvaja Kitajska. Predvsem pa si Kitajci po tem, ko so prevladali v gospodarstvih Azije in Afrike, želijo osvojiti še Evropo. Zakaj že?

Marxove najbolj divje sanje

Če je imel Karl Marx o čem prav, je imel o zadevah delovanja trga. Prepoznal je, da je ključna omejitev kapitala v tem, da se mora nenehno širiti, sicer se pogrezne sam vase. A Marxu se najbrž niti sanjalo ni, da bo kdaj nastal kitajski komunistični kapitalizem, najbolj požrešna vrsta kapitalizma vseh časov. Kitajska je imela med letoma 1994 in 2008 izjemne stopnje rasti, ki so segale do 16 odstotkov, in je rasla štiri- do petkrat hitreje od ostalega sveta. Sedanje nizke rasti so za ambiciozni kitajski kapitalizem politični poraz, zato rešitev išče prav v širitvi na nove trge. Ker je Kitajska medtem osvojila že vse revnejše trge sveta, pot v ZDA pa ji je zaprl Trump, ostaja na voljo le še Evropa, najbogatejši in najzahtevnejši trg sveta. Kar je Marx v svojem *Komunističnem manifestu* očital izkoriščevalskemu kapitalu 19. stoletja, se zdaj lahko očita kitajskemu državnemu kapitalizmu. »Nizke cene so težko topništvo, s katerim podira kitajske zidove in sili barbare, ki se mu upirajo, da pred njim kapitulirajo.« Vloge so se obrnile in zdaj se Evropa krčevito brani pred prodorom kitajskega kapitala, a pri tem ni vedno uspešna. V dve državi EU je kitajski kapital že prodrl strukturno: na Portu-

galskem na področje energetike, v Grčijo pa na področje transporta in logistike s prevzemom pristanišča v Pireju. Obe državi sta vrata Kitajcem odprli v času, ko sta bili na robu bankrota, in v obeh posledice jasno kažejo, da ni šlo za pametne odločitve. Vmes si je Kitajska finančno podredila Balkan, zadnja leta pa pritiska še na dve ta čas šibki članici EU, Italijo in Hrvaško. Na Hrvaškem je Kitajcem uspelo zmagati na razpisu za gradnjo Pelješkega mostu, kar je dvojni paradoks; najprej zato, ker se most gradi s kar 85 odstotki evropskih sredstev, drugi pa zato, ker so kitajski gradbeniki apriori cenejši od evropskih, ker so njihova plačila delavcev in storitev dumpinška. V Evropi ni podjetij, ki bi lahko konkurirala tako nizkim plačam delovne sile in stroke in nizkim socialnim pravicam, kot jih zaposlenim dajejo kitajski gradbeniki. Zato je bolje kitajski kapital omejevati in siliti, da se prilagaja Evropi, še posebej pri okoljskih standardih, kot pa da se Evropejci prilagajamo Kitajski. To bi bila pot v pogubo.

Xi Jinping gre v Rim

V Italiji je agresivni kitajski kapital »zavohal kri«, ker je Italija prva članica EU, ki je uradno zdrknila v recesijo. Ob javnem dolgu, ki je drugi najvišji za Grčijo, se v Italiji postavlja problem servisiranja javnega dolga, pri čemer ji je do konca lanskega leta pri tem pomagala Evropska centralna banka. Kitajska se je ponudila, da prevzame del servisiranja dolga v zameno za strukturni vstop na italijanski trg, konkretno pri pristaniščih in logistiki, še bolj konkretno pri lastniškem vstopu v pristanišči Genova in Trst. A težava je, da so v Italiji vsa pristanišča v državni lasti in ne morejo biti prodana, Kitajcev pa zgolj običajne koncesije ne zanimajo. Xi Jinpingov dogovor z Rimom za zdaj ne prinaša nič konkretnega, ker se v italijanski vladi vse bolj zavedajo, da posli s Kitajsko nikoli niso samo tisto, kar je postavljeno na mizo, ampak bolj tisto, kar je pod njo. Kitajski kapital ni v lasti bankirjev, temveč države z bankirsko ideologijo in vzhodnjaško filozofijo, kitajska komunistična partija pa je največji kapitalist sveta. Rast je na Kitajskem še vedno 6-odstotna, a dvomov o teh podatkih je vedno več, ker večina drugih kaže drugače. Investicije so lani močno upadle, še bolj domača potrošnja, prodaja avtomobilov se je zmanjšala za rekordnih 16 odstotkov. Plače delavcev v avtomobilski industriji so na brutalno fleksibilnem trgu znova padle pod 400 evrov, delavce odpuščajo v gradbeništvu, nepremičninski trg pa je že nekaj časa ohlajen. Kitajskim delavcem ob nizkih plačah ne plačujejo ne dopustov, ne bolniških, ne porod-

niških in kar je drugih evropskih socialnih dosežkov.

Sedanji trgovinski spopad med Trumpom in Kitajsko ne obeta nič dobrega nikomur. Eden od obeh se bo zadovoljil že s tem, da bo utrpel manj škode kot drugi, kaj to prinese vsem drugim in nam Evropejcem, pa ne Trumpu ne Kitajski ni veliko mar. Afriški pregovor pravi, da kadar se sloni tepejo, trpi podrast, kadar se ljubijo, pa tudi. Ta hip Evropa žal zgolj opazuje, kaj počnejo sloni. Ni pa razlogov, da se ne zdrzne in odzove tako, kot se za največje gospodarstvo sveta spodobi. Dovolj bi bila že minimalna enotnost držav, s katero bi lahko skupni evropski trg ne samo obranili, ampak tudi postavili dodatne pogoje, pod katerimi bi nanj spustili tako ameriške kot kitajske izdelke in projekte; do ZDA z zaostrenimi okoljskimi standardi, do Kitajske pa še s protidumpinškimi ukrepi. Kitajska se namreč na krizo odziva z zniževanjem delavskih plač in pravic, ki so že tako nizke. Thomas Friedman stanje opisuje takole: »Ko sem bil mlad, so mi govorili, pojej do konca, na Kitajskem ljudje stradajo. Zdaj pa svojim otrokom pravim, končajte domače naloge, na Kitajskem stradajo, da bi vi

ostali brez služb.«

Kaj je Evropa izvozila na Kitajsko

EU se skratka ne more spustiti v tekmo s Kitajsko tako, da se bodo zniževale plače in pravice delavcev v Evropi, ampak obratno, da bo posledica zvišanje standardov na Kitajskem. Navsezadnje se to dogaja že, odkar so evropska podjetja v 90. letih svoje proizvodnje množično selila na Kitajsko, ko so bile plače tam do 20-krat nižje kot v Evropi, zdaj pa so nižje le še dva- ali trikrat in tudi nekaj socialnih pravic so kitajski delavci medtem pridobili. Po Marxu sicer ni mogoče, da bi imel kapital pozitivno socialno vlogo, ampak on tudi nikoli ne bi verjel, da se bo Evropa združila ob človekovih pravicah in svobodnem trgu. Kar zadeva tržna pravila, bistvenih razlik med Evropo in Kitajsko ni, so pa razlike ogromne pri vsem, kar nas vzpostavlja kot zahodno civilizacijo z dosežki v demokraciji, pri zaščiti človekovih pravic in varovanju okolja. Teh dosežkov ne kaže ogrožati za nobeno ceno, ker z njimi stojimo in pademo kot ljudje, kot Slovenci in kot Evropejci. ●

Kitajski kapital ni v lasti bankirjev, temveč države z bankirsko ideologijo in vzhodnjaško filozofijo, kitajska komunistična partija pa je največji kapitalist sveta.

V začetku sedemdesetih je bil svet fasciniran nad napovedmi, da bo Kitajcev že kmalu milijarda. Na planetu je takrat živelo manj kot štiri milijarde ljudi in napoved, da bo vsak četrti prebivalec zemlje Kitajec, je prerasla v ljudski strah; rumena rasa bo zavladala svetu. Še moja mama je bila zaskrbljena, a se je tolažila, da so Kitajci predaleč, da bi se jim dalo riniti k nam.

● Kitajski predsednik Xi Jinping in njegova žena Peng Liyuan na letališču v Rimu Foto Reuters

Povzročitev splošne nevarnosti

»Obtožnica je fantazijski spis«

Na okrožnem sodišču ugotavljajo, kdo je odgovoren za požar med gradbenimi deli v doživljajskem parku Vulkanija

Potekal je predobravnavni narok za Daniela Strniša iz **Gradbeništva** Pintarič, ki je moral zaradi obtožb o povzročitvi splošne nevarnosti stopiti na zatožni pult pred okrožnim sodnikom Stanislavom Jugom. Začelo se je namreč ugotavljanje odgovornih za požar v doživljajskem parku Vulkanija 10. decembra 2014. Državna tožilka Janja Rogan je Strniša naprtila očitek, da je kot odgovorni vodja del opustil nekatera ravnanja za varnost ljudi in premoženja, s katerimi bi lahko preprečil to, kar se je zgodilo med gradbenimi deli v Vulkaniji. Požar je izbruhnil pri izvajanju hidroizolacijskih del na zunanem delu stene med objektom in njegovim prizidkom. Po izbruhu se je ogenj razširil v notranjost, kjer se je razvil močan požar, ki je zajel celoten doživljajski park. Pri tem je nastalo za okoli pol milijona evrov škode. Inženir **gradbeništva** se

ni izrekel o krivdi, niti se ni zagovarjal. »Zaradi vašega pregona trpim že tri, štiri leta,« je le dejal tožilki.

Še preden se je Strniša izjasnil o morebitni krivdi, je besedo dobil njegov odvetnik Jure Horvat. »Obtožnica je fantazijski spis. Res je, da imamo pravnomočno obtožnico, vendar je bilo po pravnomočnosti obtožnice kasneje iz sodnega spisa umaknjeno izvedensko mnenje kot nedovoljen dokaz, na katerem je tožilka pravzaprav zgradila svojo obtožnico. Zdaj tako sploh ni podan utemeljen sum, da je moj varovanec storil kaznivo dejanje,« je menil Horvat. Predlagal je še, da sodnik za obtoženega izda zavrnilno sodbo, kar se zgodi, ko tožilstvo umakne svoj obtožni predlog ali obtožnico, ker ni dovolj dokazov za pregon. Da ima njena obtožnica trden temelj in da je sodišču predlagala, naj v primer pritegne drugega izvedenca za varstvo pri delu in požar-

no varnost, pa je odvetniku ugovarjala Roganova. Strnišev zagovornik ni popustil: »Tožilka danes glede na obtožnico, iz katere je morala črtati dejstva iz izvedenskega mnenja, sploh ne ve, zakaj je prišlo do požara.« »Mnenje ni bilo edini dokaz v obtožnici,« mu je odvrnila Roganova, ki je še prosila za spodoben nastop nasprotne strani.

Ali bo obtožnica vzdržala, je stvar dokaznega postopka med glavno obravnavo, naloga sodišča je zato, da opravi celoten dokazni postopek in nato izda sodbo, lahko seveda tudi zavrnilno, pa je na koncu predobravnavnega naroka povzel sodnik Jug, ki je tudi pritrdil tožilkinemu predlogu o novem izvedencu. Sojenje se bo z zaslišanjem prič začelo 3. aprila, sodnik pa je še eno obravnavo razpisal za 10. april.

Andrej Bedek

V začetku preganjali drugega

Izvedeniško mnenje, ki je bilo sestavljeno za potrebe sodnega procesa, je bilo kot nedovoljen dokaz izločeno iz spisa, ker je povzemalo tudi izjave Daniela Strniše. Tožilstvo je namreč v začetku preganjalo drugega osumljenca storitve kaznivega dejanja povzročitve nevarnosti pri gradbeni dejavnosti, Strniša pa je v pregonu proti njemu takrat nastopil kot prič. V preiskavi je nato prišlo do zasuka – pregon se je usmeril na zdajšnjega obtoženca. Dokaz (mnenje) pa je postal nedovoljen, ker je bil Strniša v preiskavi dan pravni pouk kot prič in ne kot obtožencu.

Požar je izbruhnil pri izvajanju hidroizolacijskih del na zunanem delu stene med objektom in njegovim prizidkom. Pri tem je nastalo za okoli pol milijona evrov škode. Pod lupo tudi gasilci

Murskosoboški kriminalisti so po požaru ugotavljali tudi odgovornost poveljnika gasilske intervencije, saj so se pojavili dvomi, da so gasilci delovali po pravilih gasilske službe. Med gašenjem požara se je sicer lažje poškodoval eden od 70 sodelujočih gasilcev, dobil je manjšo opekline. Kriminaliste je predvsem zanimalo, ali je vse teklo po pravilih, saj je kmalu po požaru zapis na enem od pomurskih spletnih porta-

lov in nato celo v reviji Gasilec sprožil val ugibanj o postopkih gasilcev na požarišču. Morebitne kazenske odgovornosti v preiskavi naposled niso našli. Postopki organov pregona so takrat vznejevoljili vodilne v pomurskem gasilstvu. »Kdo pa si bo še upal kdaj prevzeti odgovornost, če bi zdaj vse zgorelo na plečih vodje intervencije,« se je denimo vprašal Damijan Jaklin, poveljnik Gasilske zveze Velika Polana.

Kamnolomi Ne krivijo se več hrbti, ne pokajo hrbtenice

K

AMNOLOM JE BESEDA, KI NE DOPUŠČA VELIKO DOMIŠLJIJE. Vsebuje »kamen« in »lom«. Predvideva torej silo, s katero se lomi kamne. V Sloveniji je v rudarsko knjigo vpisanih skoraj 200 koncesij za pridobivanje mineralnih surovin – ki zajemajo tako kamnolome kot gramoznice –. seznam opuščanih kamnolomov pa je skoraj neskončen. Ker kamnolomi niso le tiste monstrozne prekopane stene, temveč so to tudi povsem majhni odlomi sten.

**Domen
Caharijas**

FOTOGRAFIJA

Jaka Gasar

Domišljija običajno pobegne v smer, kjer mišičasti delavci z vzvodi, lesenimi zagozdami, nepogrešljivo macolo in drugimi prazgodovinskimi orodji tolčejo kamen, v premoru za malico pa iz papirja odvijajo kruh in kakšen kos pancete ter zraven srkajo vino naravnost iz pletenke. Kamnoseki so namreč lahko do leta 1970 – ja, drugi časi so bili to – na delovnem mestu pili vino. Danes ne le da alkohola na delovnem mestu ni več, hja, celo cigareti so prepovedani, tudi macola je skoraj pozabljen del tradicije. Kamnu danes vladajo stroji.

Ni še povsem marmor

Uradno ime družbe, ki reže kamen iz stene in ga tudi obdeluje, je Marmor Hotavlje, družba za obdelavo kamna. Človek bi torej pričakoval, da je nekje v tej ekstrakcijski enačbi vključen tudi marmor. A nas Jože Jesenko, tehnični vodja kamnoloma, postavi na realna tla. »Gre za delno prekrizaliziran apnenec, komercialno ime našega kamna pa je hotaveljčan. Njegova barva niha od svetlosive preko temnosive do rdeče. Ni pa to še marmor, kot je na primer kararski marmor, pač pa os-

taja apnenec. Da bi postal marmor, bi moral še kristalizirati, za kaj takšnega pa sta potrebna temperatura in pritisk,« pravi Jože Jesenko. Kamen iz Hotavelj – ki torej ni marmor – je kljub temu cenjen zaradi svoje kvalitete in barve. Znašel se je v parlamentu, mnogih cerkvah široko po Sloveniji, v Cankarjevem domu, Narodni in univerzitetni knjižnici, pa na fasadi Hranilnice Lon ... V Hotavljah iz svoje- ga kamna izdelujejo tudi mize za ameriškega naročnika, podjetje Knoll.

Delo v kamnolomu je skoraj povsem mehanizirano. Ne sicer toliko, da človek ne bi bil več potreben, v vsakem primeru pa do te mere, da ni več potrebna surova fizična moč delavca. Kar je povsem razumljivo. Morda se tišto, kar je v Hotavljah, res imenuje kamnolom, a lomljenje kamna je zadnja stvar, ki so ji tam želijo. Tam kamen režejo. Najprej v ogromnih blokih iz jame, nato še na tanke plošče.

Zakaj iz jame? Do leta 1996 je kamnolom grizel v hrib v tako imenovanem površinskem (dnevnem) kopu, po letu 1996 so začeli kopati v hrib. Pod zemljo. Zaloge so še velike, saj je nahajališče veliko kakšnih 2,5 milijona kubič-

nih metrov kamna, kar bi po ocenah moralo zadostovati za 75 do 80 let izkoriščanja. V globino je kamna še približno 100 metrov, a kot pravi Jože Jesenko, bodo kopali le še kakšnih 35 metrov v globino.

Z diamantno žico za hrbet

Prvi rez opravi stroj s tri metre dolgim mečem, »okrašenim« z vidia rezili. »Najprej z zarezovalnim strojem odrežemo vse horizontalne in vertikalne reze. Rez je širok skoraj štiri centimetre. Na enem od blokov levo ali desno izdelamo dodatni rez in kamen v tem delu odlomimo. Tako dobimo dodaten kanal, v katerega namestimo posebna kolesa in z njihovo pomočjo režemo hrbtno rezo z diamantno žico. Tako pridobljene bloke z nakladalcem potegnemo iz stene in dodatno oblikujemo. Bloki so tako pripravljeni za nadaljnjo obdelavo v plošče ali druge izdelke,« pojasni Jesenko. Vidia rezilo se v eni uri prebije skozi 2,5 kvadratnega metra kamna, posebna rezilna žica pa požre kar devet kvadratnih metrov kamna v eni uri. Zveni sicer preprosto, a je treba vedeti, da je blok težek približno 130 ton ali več kot 60 kubičnih metrov, njegove največje dimenzije pa so 300 krat 170 krat 120 centimetrov. To je največja velikost bloka, ki ga še lahko obdelajo na strojih, a takih blokov je v eni sezoni zelo malo. Večinoma so manjši. V idealnem svetu bi iz takšnega bloka nastalo kar nekaj plošč za stenske obloge ali miz za kupce s posebnim okusom in dovolj debelo denarnico. A narava ni idealni svet. »Dober izkoristek v našem poslu je 15 do 20 odstotkov, ekonomsko upravičen pa je vsaj 10-odstotni izkoristek. Lahko se zgodi, da odrežemo 60 kubičnih metrov kamnine, pa ne dobimo primerne kosa za obdelavo,« pojasni tehnični vodja kamnoloma. A to ne pomeni, da je bilo delo povsem zaman. Tudi kamen, ki ga ne morejo površinsko obdelati v plošče, gre v prodajo, le da konča kot kamen za utrjevanje brežin ali kot kamen za podporne zidove.

Presenetljivo znosen je hrup v jami, ko edini delavec v kamnolomu – precej več ljudi v hotaveljskem podjetju kamen obdeluje v delavnicah – nadzira prodiranje rezil v kamen nedaleč od drugega vhoda v jamo. Slišati je zažiranje rezil v kamen, a nič kaj zoprnega ni v tem zvoku. Edina zoprnost je nenehno kapljanje vode s stropa in blatne mlakuže pod nogami. »To kapljanje s stropa ima zasluge tudi za verjetno najlepši zimski pojav tukaj, ko te kapljice na tleh ustvarijo gozd ledenih stebričkov. Kar žal nam je, ko jih nato povozijo nakladalec,« pravi tehnični vodja kamnoloma in doda, da je najtoplejši mesec v jami oktober. Takrat namreč kamen vrača akumulirano toploto, medtem ko v poletni vročini prijetno hladi.

Pridobivanje hotaveljskega kamna torej boj kot na kamnolom spominja na rudarjenje. No, roko na srce, ne le spominja, to je rudarjenje, a precej bolj varno. Tukaj namreč ni treba podpirati stropov, ko z rezalnimi stroji napredujejo vse globlje. Paziti morajo le, da dvorane, ki nastajajo po odstranitvi kamnitih blokov, ne presežejo 12 metrov širine.

Glasbeno ugotavljanje razpoke

A kljub temu, da se v nedrja hriba pomikajo skozi relativno varno in trdno strukturo, nevarnost še vedno ostaja. »Najbolj nevarne so horizontalne razpoke. To so tiste razpoke, ki potekajo po stropu dvorane. Te so lahko čisto plitve, lahko pa so globoke, in te je treba sanirati,« pravi Jesenko. Preverjanje teh razpok je fascinantno rudimentarno: mojster potolče s kladivom po stropu in če je zven podoben zvenu stekla, so vsi zadovoljni, če zveni kot puhla repa, pa je treba razpoko sanirati. Dejstvo je, da je izkoriščanje mineralnih surovin, kakor se uradno imenuje dejavnost, za katero imajo koncesijo do leta 2021, v Hotaljih precej bolj seksi kot v običajnih kamnolomih. Kamnita dvorana, ki nastaja po odstranitvi kamnitih blokov, je veličastna, delo v njej ima nekaj umetniškega pridiha. Kiparske žilice. Ustvarjalne veličine.

Dobrih 23 kilometrov zračne linije jugovzhodno je kamnolom, ki je precej bližje predstavi o kamnolomu. Torej o območju, kjer kamen lomijo. Tudi na Verdu odkopavajo apnenec. Natančneje kalcijev karbonat. Le da njihov konča v drobilcih in nato v tamponih cest, kot tolčenec, na katerem ležijo železniški pragi, v nasipih, pa tudi kot beton. Skrit pred očmi javnosti. Nič glamuroznega ni v tem kamnu, a je zato na vsakem koraku. Pod cestami, pločniki, v ograjah ...

Verd je tisti kamnolom, ki ga vidite z avtocest, ko se po koncu tedna na morju po polžje približujete Ljubljani. Rana v hribu, iz katere se napaja gradbeništvo. Kamnolom Verd pridobiva kamen na 30 hektarjih površine, a je po besedah Matjaž Kompreja, direktorja tega kamnoloma, že na mejah pridobitnega območja, za katerega ima koncesijo do leta 2021.

Eksplozija, nakladanje, drobljenje

Gre za klasičen kamnolom z dnevnim kopom, kjer je maso kamnine najlažje ločiti od hriba z vrtino, polno eksploziva. Nato se paddle mase kamna, gline in preostale zemljine loti nakladalec – bagru soroden kos gradbene mehanizacije – ki pridobljen material naloži na »dumper«, kot ljubkovalno pravijo tovarnjaku za prevoz materiala. Kakšnih 18 kubičnih metrov materiala spravi v svojo »kaseto«

ta mega kamion, nato pa z eksplozijo pridobljen material najprej presejeje, s čimer odstranijo nečistoče, nato pa zdrobijo na želeno granulacijo. Trije različni stroji – vsi istega imena: drobilec – poskrbijo za to, pač v odvisnosti od načina, na katerega izvajajo silo nad kamnom. Čeljustni drobilec kamen »prežveči«, udarni ga razbija z udarci, konusni pa ga preprosto drobi na vedno manjše delce. »Granulacija – torej premer posameznih zrn – je standardizirana, kot tudi material po svoji kemični sestavi, seveda pa lahko nasipna teža nekoliko niha, saj je material pač takšen, kakršen je,« pravi Matjaž Komprej.

A nihanje nasipne teže je za kamnolom precej manjša težava kot nihanje povpraševanja. Ne le da je to izrazito sezonska dejavnost, tako kot gradbeništvo, ki uporablja njihov proizvod, vsaka kriza v gradbeništvu najprej prizadene proizvajalce osnovnih surovin. »Država pa pri nas nima pripravljenega načrta, kako blažiti ta nihanja. V Avstriji na primer država – in pri tem mislim na zvezni, regionalni ter lokalni ravni – ukrepa, če zazna krizo, in sicer tako, da takrat zažene kakšen infrastrukturni ukrep, ki ga je morda načrtovala za kasneje,« pravi Komprej. Dodaja še, da je tudi poraba tega gradbenega kamna indikator razvitosti države, in Slovenija, pravi Komprej, za kakšnih 40 odstotkov zaostaja za razvitim svetom.

Podatki OECD sicer navajajo, da se je v 20. stoletju prebivalstvo povečalo za 3,7-krat, ob tem pa se je letna poraba gradbenih materialov povečala za 34-krat, poraba rud in mineralov za 27-krat, fosilnih goriv za 12-krat in biomase za 3,6-krat. Tudi zaradi tega se pojavlja vedno več načrtov, da bi kot gradbeni material uporabljali tudi predelane gradbene odpadke. Da bi torej v drobilnike zmetali od-

padni material.

Na Verdu, ki je eden največjih kamnolomov pri nas, se po strmih servisnih cestah premikajo štirje dumperji, skupaj pa imajo na popisu 17 strojev – ob nakladalcih še mobilne drobilce – kar je za takšno velikost kamnoloma po Komprejevih besedah kar veliko.

Fascinanten stroj je ta dumper. Na cesti ga ne boste videli, saj njegova teža presega dovoljeno osno obremenitev za naše ceste.

»Kaj pa se zgodi, če počí guma?« me zanima. Zverinsko velika je, zagotovo ni prav poceni.

Takšna pnevmatika stane med 4000 in 7000 evri, pojasni Komprej. Nič kaj poceni oprema ...

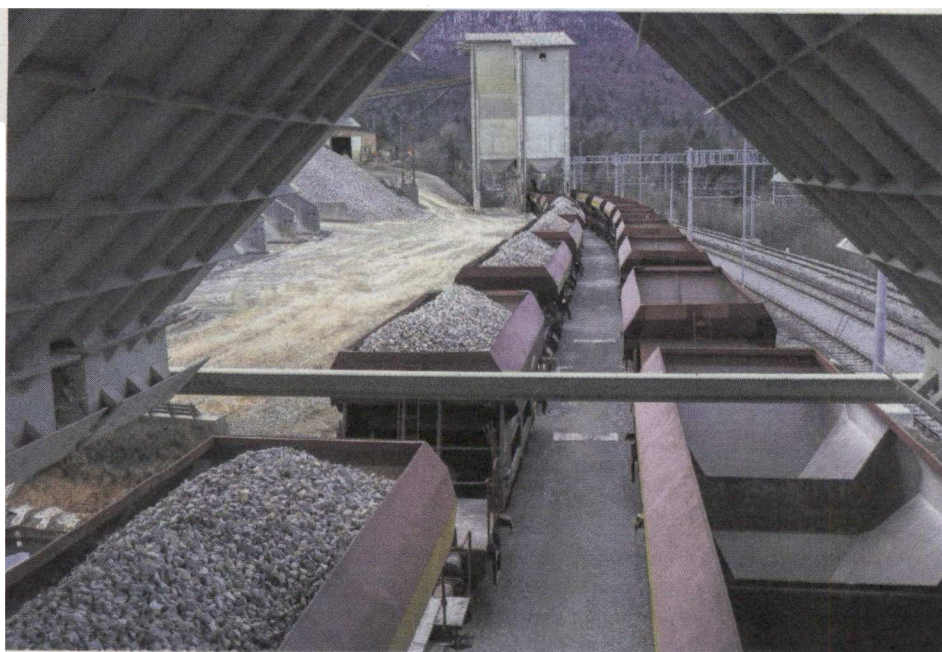
Velika prednost Kamnoloma Verda, ki je sicer ne izkoriščajo dovolj, je industrijski železniški tir. Tako lahko tolčence za spodnji sloj proge – gre za tisto kamenje, ki leži pod železniškimi pragi – nasujejo kar neposredno v vagone, ki imajo ob straneh podajalnike. Velik del proizvodnje iz Verda konča v železniški infrastrukturi, kar niti ne čudi, glede na to, da so 100-odstotni lastnik kamnoloma Slovenske železnice – železniško gradbeno podjetje Ljubljana. »Spodnji ustroj proge je zaradi specifik tere- na treba občasno obnoviti,« pojasni Komprej.

Povsem brez ročnega dela v kamnolomu še vedno ne gre, a veliko večino dela danes opravijo stroji. Ne krivijo se več hrbti, ne pokajo hrbtenice. Danes pokajo le še hribine in ko bodo enkrat kamnolomi ugasnili, ko bodo torej prišli do mej, do katerih še smejo izkoriščati mineralne surovine oziroma do katerih še segajo minerali, preden jih zamenja nekorišten kamen, bo treba te škrbine sanirati. Nekako vrniti naravi in ljudem.

Delo v kamnolomu je skoraj povsem mehанизirano. Ne sicer tako zelo, da človek ne bi bil več potreben, v vsakem primeru pa do te mere, da ni več potrebna surova fizična moč delavca.

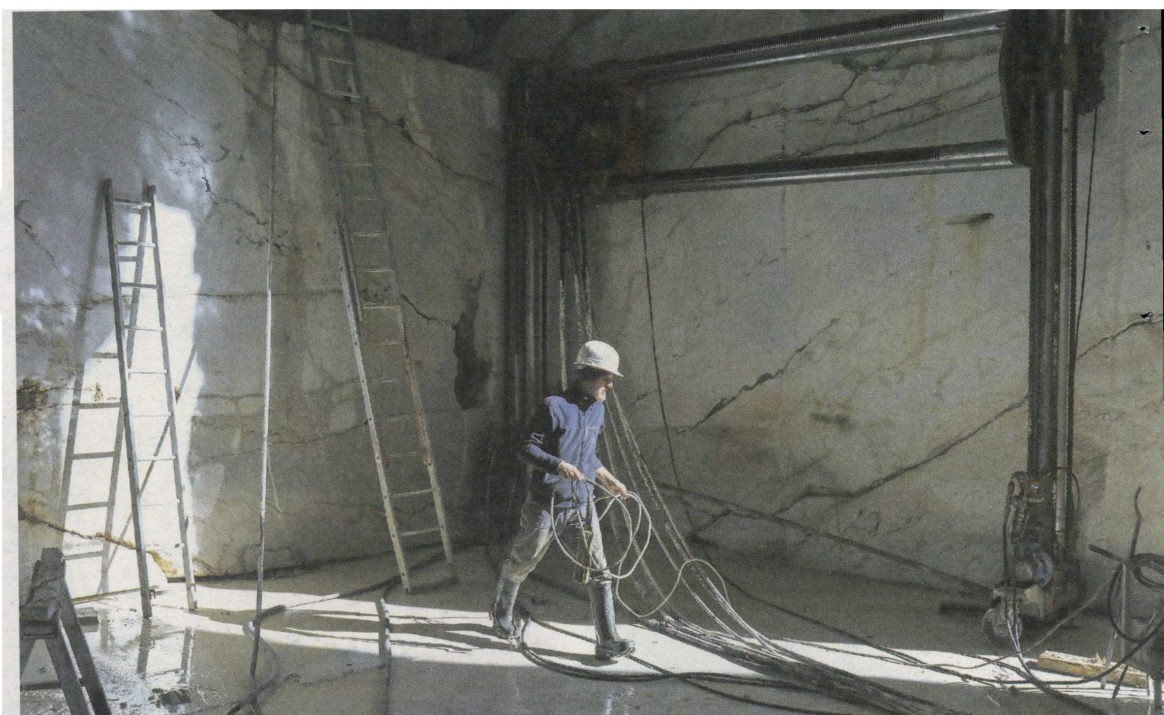
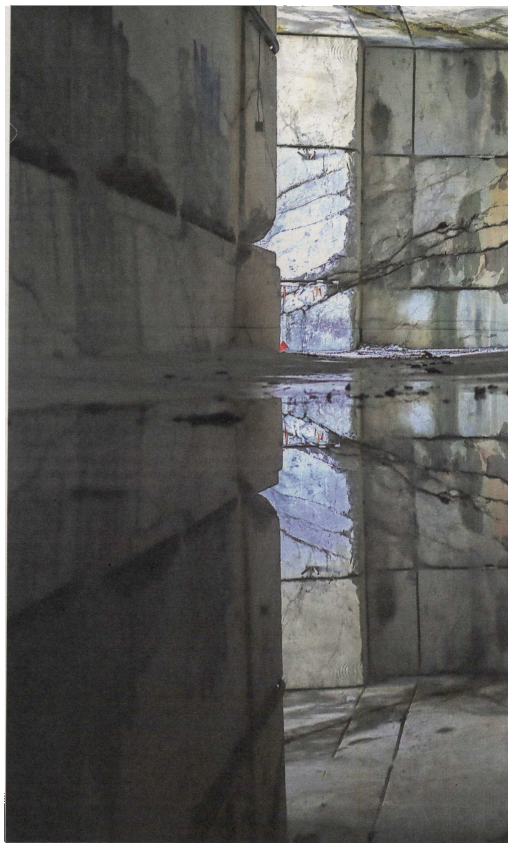

Industrijski tir je velika prednost kamnoloma na Verdu.

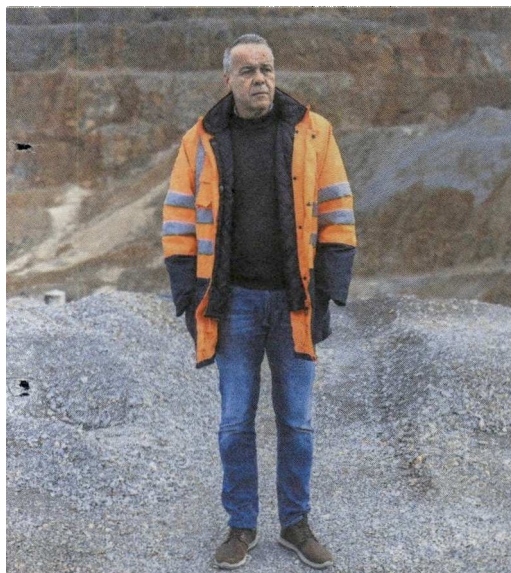

Kamen obdelajo v delavnicah Marmorja Hotavlje.

Prvi rez opravi stroj s tri metre dolgim mečem, »okrašenim« z vidia rezili.

Država pri nas nima pripravljenega načrta, kako blažiti nihanja pri povpraševanju na trgu, pravi direktor Kamnoloma Verd Matjaž Komprej.

Kamen, iztrgan iz hriba, je treba očistiti in zdrobiti na eno izmed standardiziranih granulacij.

Peter Misja končal vodenje Turistične zveze Slovenije

Osrednjo slovensko turistično društveno organizacijo Turistično zvezo Slovenije (TZS) bo prihodnja štiri leta vodil Pavle Hevka iz Ljubljane, mag. ekonomskih in poslovnih ved in inženir **gradbeništva**, zaposlen na DRI upravljanje investicij kot vodja projekta vzdrževanje cest.

Zamenjal je Petra Misjo, sicer župana občine Podčetrtek, ki zaradi številnih obveznosti ni v tretje kandidiral za predsednika TZS. Misja je bil na položaju predsednika TZS dva mandata, opravljanje funkcije

predsednika pa je predal, ker meni, da je bilo dovolj pogostih potovanj po Sloveniji, ki jih je opravljal prostovoljno. Na začetku vodenja TZS je moral urejati finančno stanje zveze, nato se je lotil še zmanjšanja števila zaposlenih v strokovnih službah. Misja bo v naslednjem mandatu opravljal podpredsedniško funkcijo in tako bo še lahko pomagal novemu predsedniku.

Pavla Hevko so soglasno izvolili na redni volilni skupščini, ki je gostovala v občini Šmarješke Toplice. Pavle Hevka zelo dobro pozna turistično društveno organizacijo, saj že dve desetletji uspešno deluje v republiškem Turističnem drobnogledu TZS, zadnjih osem let je njegov podpredsednik. Vsa leta to vlogo opravlja prostovoljno. Kot je poudaril, se bo zavzemal za bolj poudarjeno sodelovanje z lokalnimi območji pri prepoznavanju dediščine – tako naravne, zgodovinske, kulturne, okoljske,

gastronomske kot obrtne, za povezovanje vseh deležnikov v turizmu. Po njegovem je med drugim treba TZS pomladiti – 'združiti modrost in mladost', se načrtno odločiti za nadaljnji pospešeni razvoj in podporo turizmu, ki mu je treba dati nove vsebine z visoko angažiranim in motiviranim delovanjem. Več pozornosti je treba nameniti nekaterim projektom TZS, med drugim projektu Moja dežela – lepa in gostoljubna in pridobiti več sodelujočih v tekmovanju. (RN)

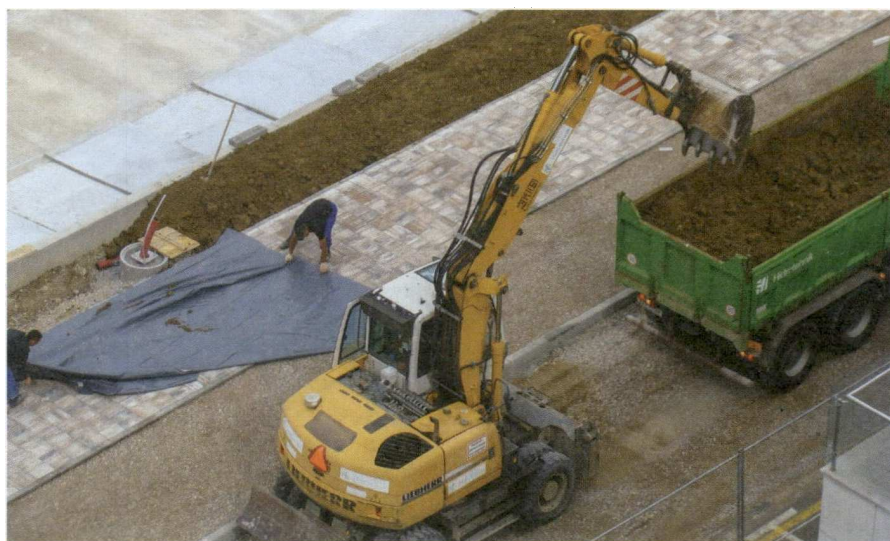
Nedovoljena državna pomoč?

Evropska zveza gradbenih in lesnih delavcev (EFBWW) se je evropski komisiji uradno pritožila zaradi nedovoljene državne pomoči Slovenije podjetjem, ki za izvajanje storitev napotujejo delavce po EU. Ureditev tega izvoza delavcev je tudi v Sloveniji že dolgo tarča kritik.

EFBWW je prvega februarja napadla slovensko ureditev čezmejnega opravljanja storitev, kakor pri nas zadnja leta uradno imenujemo napotovanje delavcev. Pri tovrstnem delu se pri nas prispevki plačujejo od plače, ki bi jo zavarovanec prejel, če bi opravljal enako delo v Sloveniji, ne glede na plačo, ki jo napoteni delavec dejansko prejema. Slovenija s tem naredi svoja podjetja in njihove delavce finančno bolj zanimive, saj so običajno cenejši od tamkajšnjih delavcev, to pa je v konkurenčno zaostrenem tekmovalnem okolju še bolj pomembno.

Letno sto milijonov prispevkov izgubljenih v Sloveniji

Na problematiko napotovanja delavcev poleg ZSSS že dolgo opozarja Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije (SDGD). »Že nekaj let opozarjam, da delavci, ko so napoteni v tujino, plačujejo prispevke od plače, ki bi jo prejeli, če bi delali v Slo-

veniji,« je poudaril sekretar SDGD Oskar Komac, velikokrat pa gre pri tem za minimalno plačo. »To se vleče še v zgodovino,

ko so od tu hodili delat v Irak, imeli tam dobre neto plače, prispevki pa so se plačevali, kakor da bi delali tukaj. To se je pokazalo

ob odhodu v pokoj, ko so ljudje pomislili, od kod tako nizka pokojnina, ko pa so prejeli tako visoke plače. Podobno so bile upoštevane samo dovoljene nadure. No, in mi tega sistema nismo spremenili,« je razmere dodatno pojasnil Komac.

Po sindikalnem mnenju to pomeni nedovoljeno državno pomoč, saj ni nobenega razloga, da se plačujejo prispevki po slovenskih standardih, če nekdo dela za dosti višjo plačo v tujini, kjer tudi veljajo višji plačni standardi. S tem umetnim zniževanjem stroškov za delodajalce povzroča Slovenija tudi nelojalno konkurenco, je prepričan Komac. S takim posrednim sofinanciranjem napotovanja pa se »po drugi plati izgubljajo socialni prispevki v državi,« je opozoril. Če je približno 20 tisoč delavcev iz Slovenije v vsakem trenutku napotenih po drugih državah EU, kakor sporoča zavod za zdravstveno zavarovanje, potem (ob privarčevanih več kot 400 evrih socialnih prispevkov na mesec na delavca) najmanj sto milijonov evrov letno ne priteče v naše javne blagajne. »Jaz za to ne vidim nobenega razloga, saj imamo iz tega naslova pravice, zdravstvo in penzije,« je dodal Komac.

Palica ima dva konca

Komac je prepričan, da podobno sofinanciranje izvažanja delavcev na začasno delo v tujino velja vsaj v vseh srednje- in vzhodnoevropskih državah, zato bi bilo prav, da vse države v EU podobno uredijo to področje bruto (bruto) plač. »Na to posebej opozarjam in k temu posebej pozivam,« je poudaril. Ob tem je spomnil, da se manipulativno in v škodo delavcev kot davčnih zavezancev uporabljajo tudi pravila o plačevanju dohodnine, zlasti z obračunavanjem in odvajanjem akontacije tega pomembnega davka ter statusom davčnega rezidentstva.

»To zgodbo sem gonil že nekaj let, doslej me nihče ni hotel, zmoget razumeti,« je poudaril Komac, ki je tudi tu zasledil znani pojav, »da vsi vse vedo in hkrati nihče ničesar ne ve«.

Na jecljanje delodajalcev, da bodo poslej nekonkurenčni, dodaja, da je treba urediti enake pogoje za vse. Za naše gospodarstvo, še posebej za dejavnost **gradbeništva**, pa je dodatno boleče to, da nimamo dodelanega plačnega sistema – za to pa so v prvi vrsti odgovorni socialnemu dialogu in korektnemu ekonomskemu dogovoru nenaklonjeni delodajalci sami. »Zdaj tisti, ki pride delat v Slovenijo, ni obvezan plačevati svojih delavcev več od minimalne

Potrdila A1, s katerim delavec v drugi državi dokazuje, da je v času napotitve vključen v socialno zavarovanje, izdaja Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS), za vsebinska vprašanja je pristojno ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), glede plačil prispevkov Finančna uprava Republike Slovenije (FURS), določene pristojnosti ima tudi Inšpektorat Republike Slovenije za delo (IRSD). ZZZS pred izdajo potrdil A1 z vpogledom v evidence FURS in IRSD preverja, ali predlagatelj (delodajalec) in delavec izpolnjujeta zakonske pogoje, tudi glede prispevkov in nekaterih drugih finančnih predpisov: pri FURS, ali ima delodajalec transakcijski račun in ta ni blokiran, ali zadnjega pol leta predlaga obračune davčnega odtegljaja (REK obrazce), in ali ima neporavnane zapadle davčne obveznosti; pri IRSD, ali mu je bila v zadnjih treh letih vsaj dvakrat izrečena globa zaradi prekrška v zvezi s plačilom za delo, delovnim časom ali zaposlovanjem na črno. ZZZS tudi v primeru morebitnih naknadno ugotovljenih kršitev lahko izdana potrdila razveljavi, če ga o tem obvestita FURS ali IRSD.

plače, saj ta po naši kolektivni pogodbi itak seže do šestega tarifnega razreda,« je dodal sekretar SDGD.

Dve pritožbi zoper zakonodajni inženiring Slovenije

EFBWW, ki povezuje 76 sindikatov **gradbeništva**, gozdarstva in lesarstva z okoli dvema milijonoma članov iz 34 držav, Sloveniji očita »zakonodajni inženiring«, s katerim podjetjem iz Slovenije zagotavlja mo konkurenčno prednost ter izničuje enakopravne pogoje za tekmovanje na notranjem trgu. Tako izkrivljanje konkurence je v nasprotju s pravili EU o notranjem trgu, vpliva na družbeni napredek in gospodarsko, družbeno in ozemeljsko kohezivnost ter ovira zagotavljanje primerne socialnega varstva in zmanjševanje družbenega izključevanja, kateremu je tudi predana EU. S fiktivnimi prispevki Slovenija izigrava ureditev EU, namenjeno enaki obravnavi in pozitivnemu zbliževanju standardov.

Ena pritožba je bila vložena pri komisarki za konkurenčnost, druga pa pri komisarki za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja. Sloveniji očitajo kršitev devetega člena pogodbe o delovanju EU, t. i. horizontalne socialne klavzule, ki politike EU zavezuje tudi k spodbujanju visoke stopnje zaposlenosti, zagotavljanju ustrezne socialne zaščite, boju proti socialni izključenosti in visoki stopnji izobraževanja in usposabljanja ter k varovanju človekovega zdravja. Ker Slovenija podjetjem priznava nižje socialne prispevke, jim znižuje stroške vsakodnevnega poslovanja in s tem nudi nedovoljeno operativno pomoč, zatrjujejo sindikalisti. Bonus napotovanja deluje povratno tudi na trg v Sloveniji in s tem izkrivljajo konkurenco tudi pri nas, še zatrjujejo. Gre za selektivno pomoč iz državnih virov, zaradi česar pričakujejo, da jo bo komisija EU razglasila za nezakonito

državno pomoč oziroma za zlorabo državne pomoči (pogodba o EU ureja državne pomoči med 107. in 109. členom). Po drugi strani pa je ureditev socialnih prispevkov za zavarovance med napotitvijo očitna diskriminacija, zatrjujejo. S tem krši prepoved diskriminacije iz 18. člena pogodbe, onemogoča prost pretok blaga, oseb, storitev in kapitala, kakor ga zagotavlja 26. člen pogodbe, ter prosto gibanje delavcev po 45. členu. EFBWW zatrjuje, da Slovenija s tako ureditvijo, ki gre v veliki meri tudi na račun delavcev, prispeva k razpadu notranjega trga; kljub relativni avtonomiji na socialnem področju pa svoje neodvisnosti ne bi smela zlorabljati do te mere.

Kako se bo naša država, relativno gledano največja izvoznica napotenih delavcev, odzvala, še ni jasno. Med letoma 2010 in 2016 se je število delavcev, ki jih podjetja iz Slovenije napotijo na delo v tujino (zlasti v **gradbeništvo** v Nemčijo, Avstrijo in Belgijo), zvišalo s 25 tisoč na skoraj 165 tisoč. Pri tem se ne smemo slepiti, da je Slovenija na ta način posrednica poceni delovne sile, ki jo uvaža iz držav nekdanje Jugoslavije, zlasti iz Bosne in Hercegovine, Srbije in Makedonije. ZZZS je samo lani za okoli 20 tisoč napotenih delavcev izdal okoli 80 tisoč potrdil A1, skupno (gre tudi za samonapotene samozaposlene osebe; osebe, ki običajno delajo v dveh ali več državah EU ...) pa je bilo lani izdanih dobrih 127 tisoč potrdil A1. Pri tem so ugotovili skoraj 6500 pomanjkljivosti z davčnega področja (večinoma gre za neporavnane davčne obveznosti), zaradi katerih potrdil niso izdali. Postopek proti znatnim olajšavam pri plačilu prispevkov za socialno varnost bo vsekakor prizadel že tako izpostavljen **gradbeništvo**, saj je po izračunih EFBWW med napotenimi delavci skoraj polovica vseh delavcev, ki delajo v tej dejavnosti.

M. B.

Visoke lesene zgradbe

Po svetu rastejo stolpnice, pri nas nastajajo projekti

V Sloveniji še vedno nimamo niti ene večnadstropne lesene gradnje, kakršna je po svetu zelo priljubljena, čeravno se lahko pohvalimo z naravnim bogastvom – lesom

Zdi se, kot da različna mesta po svetu kar tekmujejo med sabo, kdo bo postavil višjo leseno stolpnico, saj se število nadstropij lesenih stolpnice pa tudi njihovo število iz leta v leto povečuje. Med letoma 1995 in 2005 so po Evropi rasle tri- in štirinadstropne hiše, pred šestimi leti pa so v Trstu postavili lesen šestnadstropni blok, kasneje devetnadstropnega v Milanu in leseno desetnadstropno stolpnico v Melbourneu v Avstraliji. Leta 2020 v Kanadi načrtujejo postavitev 30-nadstropnega nebotičnika iz lesa, za še štiri nadstropja višjega pa leta 2023 v Stockholmu na Švedskem. Tudi gradbinci se zavedajo, da v tem tiči še neizkoriščena poslovna priložnost, zato denimo v Nemčiji velika gradbena podjetja kupujejo majhne lesne obrate. V Sloveniji za zdaj nimamo veliko primerov večetažne lesene gradnje, čeravno spada naša država med najbolj gozdnate evropske države, takoj za skandinavskimi državami in Estonijo. Bruno Dujić, inovator in podjetnik ter strokovnjak na področju potresne in požarne varnosti lesenih in kompozitnih konstrukcij, ki je sodeloval pri načrtovanju najvišje lesene stavbe v Londonu, s svojo projektantsko skupino pa je načrtoval in izvedel več večjih lesenih objektov pri nas in svetoval pri projektih slovenskih proizvajalcev v tujini, pravi, da smo pri nas sposobni graditi štiri- ali petnadstropne lesene stavbe. Po njegovih besedah tako gozdnata država, kot je Slovenija, nima nobene druge alternative, kot da začne graditi iz lesa, saj se je danes treba ravnati trajnostno. Ne nazadnje tudi v državah, ki niso bogate z lesom, tega vse pogosteje uporabljajo za gradnjo. Tak primer je Velika Britanija, ki razen Škotske les praviloma uvaža od tujine.

Je vzrok nezaupanje do lesa?

Vzrok, da se v Sloveniji ne gradijo bloki iz lesa kot drugod po Evropi, je po mnenju nekaterih strokovnjakov

iz **gradbeništvu** nezaupanje do lesa. O stavbi iz lesa, ki se ponaša z majhno težo in hkrati z visoko trdnostjo, v notranjosti zagotavlja dobro klimo, je zvočno izolativna in je ni treba prekrivati z drugimi materiali, še vedno obstajajo mnogi stereotipi. Dve od ključnih strokovnih vprašanj, ki zadevajo stavbe iz lesa, sta požarna in potresna varnost. Bojažen je odveč, opozori Dujić. »Upoštevati je bilo treba spremembo vlažnosti v lesu: v konstrukcijo je namreč nemogoče vgraditi povsem suh les – vlažnost je od 12 do 16 odstotkov, vgrajen pa se posuši tudi na osem odstotkov –, pri tankih slojih medetažnih plošč pa to pomeni precejšnjo deformacijo. Največje so pri vznožju stavbe. Največji problem se pojavi pri stopnišču in jašku za dvigalo. Dokazati je treba tudi robustnost ali zanesljivost stavbe, ali se na primer zgornja struktura obdrži, če eksplozija jeklenka in popolnoma uniči eno od notranjih sten.«

Svoje naredila kriza v gradbeništvu

Pri mariborskem proizvajalcu montažnih hiš Lumar, kjer se lotevajo projekta večstanovanjske gradnje v središču Ljubljane – gre za petnadstropno stanovanjsko zgradbo, ki jo odlikuje zanimiva tipologija, sestavljena iz dveh lamel –, vzrok za manjši obseg gradnje visokih lesenih zgradb vidijo v več slojih. Po njihovih besedah se je v Sloveniji večstanovanjska gradnja razdelila na dva pola: »Luksuzne nepremičnine na določenih atraktivnih lokacijah na eni strani in povprečna gradnja na drugi strani. Z arhitekturnega in funkcionalnega vidika lahko glede na tipologije, ki se gradijo, zaključimo, da se gradnja na nivoju tipologij manj prilagaja potrebam modernega načina življenja in novim tehnologijam, saj je marsikje tloris stanovanja nefunkcionalen. Kakovost zasnove stanovanj in tipologije se je po svoje od obdobja gradnje večjih naselij v 60. in 70. letih znižala.« Lumarjevi strokovnjaki so mnenja, da

manjka arhitekturnih idej in da je preboje in razvoj zaznati le v aplikaciji novih tehnologij za uporabnike. Ugotavljajo, da se prav tako zaradi preteklih kriz v **gradbeništvu** tehnologije lesene gradnje niso razširile toliko kot v severnih državah. »To je delno povezano z nazorom investitorjev, ki prednostni lesene gradnje ne poznajo. Gradnja lesenih enostanovanjskih hiš je v Sloveniji zelo razvita in uveljavljena, žal pa se vzporednica ne vleče tudi z večstanovanjsko leseno gradnjo, število večstanovanjskih lesenih objektov v Sloveniji je še vedno zelo majhno. Na ljubljanskem območju je bila prva večstanovanjska lesena stavba zgrajena leta 2012, malo zatem še v Domžalah.«

Tudi v Marlesu se zavedajo, da lesena montažna gradnja ni primerna samo za družinske hiše, ampak tudi za javne objekte, kot so vrtci, šole, poslovne zgradbe, turistični in drugi objekti. »V Avstriji in Nemčiji je trend montažne gradnje pri tovrstnih objektih zelo močan in ozaveščenost ljudi je zelo visoka. Ti trendi se vse bolj kažejo tudi pri nas, vedno več investitorjev namreč v svoje zahteve vključuje zelo visoke kriterije glede energijske učinkovitosti. Zavedajo se, da bodo s tem bistveno znižali stroške vzdrževanja ter pozitivno vplivali na lokalno skupnost,« še dodajajo pri Marlesu.

Trend se počasi prenaša v Slovenijo

Kljub temu so pri Lumarju mnenja, da večstanovanjska lesena gradnja doživlja velik razmah na evropskih trgih in da se ta trend počasi prenaša tudi v Slovenijo. »Tukaj gre predvsem za prenos znanja in tehnologij podjetij, ki izkušnje z gradnjo enostanovanjskih objektov prenašajo tudi na gradnjo večstanovanjskih objektov.« Podobnosti med enostanovanjsko in večstanovanjsko leseno gradnjo je, kot menijo, veliko. Kot pri enostanovanjski gradnji je treba tudi pri večstanovanjski upoštevati zakonitosti in specifično lesene gradnje, razložijo Lumarjevi strokovnjaki. In nadaljujejo: »Predno-

sti, ki jih prinaša lesena gradnja pri enostanovanjskih objektih, se kažejo tudi pri večstanovanjski gradnji. Tukaj gre za ključne tehnične prednosti sodobne gradnje: obvladovanje detajlov v smislu zagotavljanja zrakotesnosti konstrukcije, detajlov brez toplotnih mostov, sistemskih detajlov vgradnje stavbnega pohištva. Seveda pa specifična gradnja z lesom zahteva veliko dodatnega premisleka in razvoja na področju zagotavljanja požarne varnosti in zvočne izolativnosti. Zagotavljanje požarne varnosti je ob statični nosilnosti najzahtevnejše področje večnadstropne lesene gradnje. Za iskanje rešitev je potrebnega veliko znanja, obvladovanja tehnologije in poznavanja materialov. Ker v slovenskem prostoru lesena večstanovanjska gradnja še ni razširjena, tudi rešitve glede požara v tehničnih smernicah niso konkretno dorečene. Pri iskanju rešitev se je treba naslanjati na tuje tehnične smernice. Podobno velja za statični izračun, les ima namreč specifične mehanske lastnosti, zato statični izračun za večstanovanjsko gradnjo zahteva zelo široko znanje in izkušnje. Zaradi

mehanskih lastnosti se kot konstrukcijski material pri večnadstropni leseni gradnji uporablja predvsem križno lepljen les. Prav tako je treba kot specifično leseno gradnjo omeniti zagotavljanje ustrezne zvočne izolativnosti, ki ima velik vpliv na bivalno ugodje. Lesena konstrukcija je bistveno lažja od klasične betonske konstrukcije, kar zahteva drugačen pristop pri reševanju detajlov. Tudi potek gradnje večstanovanjske lesene stavbe je drugačen kot pri klasični gradnji.»

Prednosti je veliko

Prednosti visokih lesenih zgradb Lumarjevi strokovnjaki primerjajo s prednostmi enostanovanjske lesene gradnje: »Za končne uporabnike je to predvsem visoka stopnja bivalnega ugodja, ki je posledica natančnega načrtovanja in kasneje izvedbe zgoraj omenjenih tehničnih detajlov. Podobno velja tudi za energetsko učinkovitost gradnje, ki ne prispeva samo k bivalnemu ugodju, ampak tudi h končnim stroškom za ogrevanje stanovanj. Pri tem leseno gradnjo

na splošno odlikuje odlična energetska učinkovitost, kar ob kompaktnosti volumnov v primeru večstanovanjske lesene stavbe pomeni minimalne stroške za ogrevanje.« Vsekakor je treba kot prednost omeniti hitrost gradnje, še opozorijo pri Lumarju, prefabrikacija elementov skrajša čas graditve objekta na terenu. »To pomeni hitrejše dokončanje gradnje in predajo končnemu kupcu. Les kot naravni konstrukcijski material ima že v osnovi nekatere prednosti z vidika vplivov na okolje v primerjavi z drugimi gradbenimi materiali,« pravijo sogovorniki.

»Zaradi prednosti, ki jih prinaša lesena gradnja, od vplivov na okolje do kakovosti gradnje, bivanjskega ugodja in energetske učinkovitosti ocenjujemo, da bo trend gradnje z lesom v prihodnjih letih v porastu. Več postavljenih projektov pomeni več izkušenj in to daje zagotovilo investitorjem, da se odločajo za leseno gradnjo tudi na področju večstanovanjske gradnje,« še sklenejo pri Lumarju.

Sanja Verovnik

Prvi stanovalci za najvišjo stolpnico na svetu

Najvišja lesena stolpnica na svetu stoji v dunajski soseski Seestadt Aspern, ki je eno največjih mestnih razvojnih območij v Evropi. Soseska, ki se razteza na 240 hektarjih površine, je zasnovana v skladu z visokimi ekološkimi standardi; vanjo so se ta mesec vselili prvi stanovalci. Za najvišjo leseno stolpnico na svetu HoHo Tower, kjer so pisarne, hotel, restavracija in velnes center, so namenili 65 milijonov evrov, kar tri četrtine celotne stav-

be je narejene iz lesa (razen betonske konstrukcije na sredini in dvigala). Na ta način so po napovedih arhitektov prihranili 2800 ton izpustov ogljikovega dioksida v primerjavi s stolpnico iz betona. To je toliko, kot če bi se naslednjih 1300 let vsak dan z avtomobilom peljali 40 kilometrov. Največji izzivi pri gradnji tako visoke lesene stavbe so bili statika, požarna zaščita in višji stroški od stroškov običajne betonske gradnje.

Kako se pri potresu odzivajo lesene hiše

Lesena hiša na potresno obtežbo zaradi majhne mase reagira zelo dobro, ker je vztrajnostna sila majhna, pravi Bruno Dujč. Če ni bila narejena kakšna osnovna napaka, na primer preslabo dimenzionirani elementi, na katere se steče večja obtežba med potresom, ali slaba ležišča, ki se lahko snamejo, ali napačno dimenzionirane mehanske povezave, ki lahko povzročijo cepilno porušitev lesa, se ne bo porušila. Pri potresih se vedno pokaže, kaj v konstrukciji ni bilo pra-

vilno narejeno. Obstajata dva izrazito različna porušna mehanizma: duktilni, povezan z velikimi deformacijami, ki je običajno rušilen, drugi je krhek ali trenuten, lesena struktura se na primer razcepi ali pa v okolici kakšne grče lesen element eksplozijsko počí. V potresnem inženirstvu je treba paziti, da se to ne zgodi. Nekoč so lesene hiše gradili tako, da so nalagali elemente v strukturo in se je obtežba prenašala po stikih. V teh primerih ni bilo velikih porušitev, nastale so le

deformacije. Zaradi sodobnih arhitekturnih zasnov, ki so na severni strani zelo zaprte, na južni pa precej odprte, se objekt nesimetrično obnaša in rotira. Zato je treba celotno strukturo res pravilno povezati, da zagotovimo potresno odpornost. To med drugim naredimo s pravilnim načrtovanjem in povezovanjem posameznih konstrukcijskih elementov. Zelo dobra rešitev so križno vezane plošče, ki smo jih uporabljali tudi pri prej omenjenih projektih.

Nekoč več poguma pri gradnji z lesom v višino

Simon Aicher, strokovni direktor inštituta MPA Otta Grafa Univerze v Stuttgartu, je mnenja, da je bil človek, ki že od nekdaj uporablja les za gradnjo, nekoč pogumnejši pri gradnji iz lesa v višino. »Več stoletij stare stavbe na različnih koncih sveta pa so živ dokaz, da so dobro prestale različne preizkušnje: petnadstropna cerkev v Heddalu na Norveškem stoji že od leta 1240 in se še danes ponaša s 30 odstotki prvotnega lesa, petnadstropna lesena palača v Kjotu na Japonskem je stara 730 let, več stoletij življenja imajo za sabo tudi večnadstropne stavbe v Esslingenu v Nemčiji, v de-

vetnadstropnih stanovanjskih stolpnih iz lesa in gline v Jemnu pa še danes prebivajo ljudje,« našteta Aicher. »Z novimi obdelavami lesa postaja ta material primerljiv z jeklom in betonom, poleg tega lahko iz lesenih panelov izrežemo, kar koli želimo, v take lesene stavbe je mogoče zlahka vgraditi tudi talno gretje. Toda da se kaj uveljavi na trgu, je potrebnega veliko časa, saj so inženirji zelo konservativni, četudi obstajajo zelo jasne formule za izračun statike. Medtem ko v Nemčiji dovoljujejo le največ devetnadstropne stavbe, v Italiji in Veliki Britaniji ni omejitev glede višine.«

V Sloveniji nimamo veliko primerov večetažne lesene gradnje, čeravno spada naša država med najbolj gozdnate evropske države.

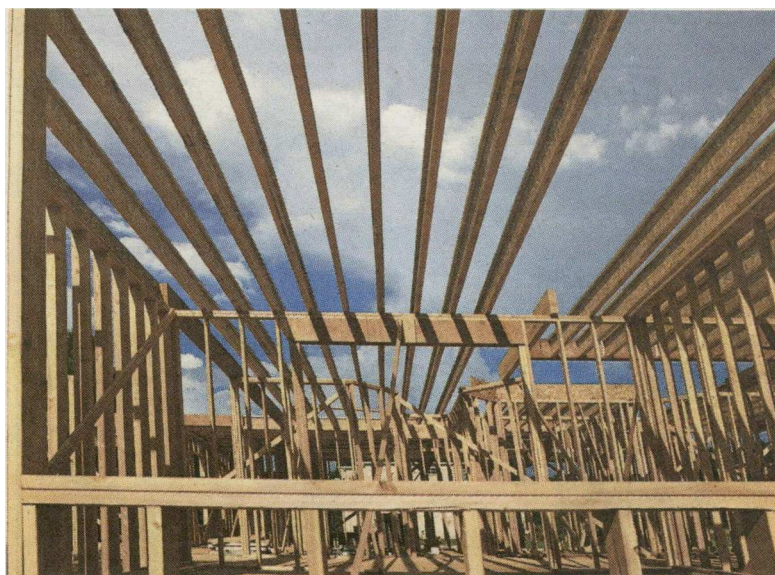
Slovenija je z lesom zelo bogata, a ta potencial vsaj po mnenju nekaterih strokovnjakov premalo izkorišča. FOTOGRAFIJA PROFIMEDIA

Zaradi prednosti, ki jih prinaša lesena gradnja, od vplivov na okolje do kakovosti gradnje, bivanjskega ugodja in energetske učinkovitosti, je pričakovati, da bo trend gradnje z lesom tudi v prihodnjih letih v porastu. FOTOGRAFIJA PROFIMEDIA

Petnadstropna stanovanjska zgradba iz lesa je projekt, ki trenutno zaposluje Lumarjeve strokovnjake. Zgrajena bo v Ljubljani. FOTOGRAFIJA LUMAR

Medtem ko gradnja visokih lesenih zgradb v svetu doživlja pravi razcvet, se pri nas pripravljajo projekti, ki oznanjajo, da je ta trend gradnje končno prišel tudi v Slovenijo. FOTOGRAFIJA PROFIMEDIA

26. seja predsedstva SOS v Logatcu

Spletno mesto SOS uporablja piškotke ter Google Analytics za zagotavljanje uporabniške izkušnje - [več o piškotkih](#).

Skrj

Petek, 22.3.2019

V četrtek, 21.3.2019 je v občini Logatec potekala 26. redna seja predsedstva SOS.

◦ Priprave na sklic redne in volilne skupščine SOS

Uvodoma so se članice in člani predsedstva SOS seznanili s pripravljenimi dokumenti za prihajajočo skupščino SOS. Predsedstvo SOS je potrdilo poročilo o delu, finančno poročilo in poročilo nadzornega odbora za leto 2018 ter načrt dela, finančni načrt in kadrovski načrt za leto 2019. Potrjene so bile tudi kandidatne liste za volitve v organe SOS, o katerih se

bo odločalo na volilni skupščini SOS, ki bo potekala 17.4.2019 v občini Vrhnika.

Člani predsedstva so v skladu z izraženim zadovoljstvom z dosedanjim delom generalne sekretarke SOS, Jasmine Vidmar, podaljšali njen mandat za obdobje 4 let.

◦ Sodelovanje med državnimi organi in občinami pri izboljšavi sistema urejanja prostora, vzpostavitve prostorskih podatkov ter finančnih ukrepov zemljiške politike

Leon Kobetič, član Projektnega sveta za prenovo sistema obdavčitve nepremičnin je v nadaljevanju predstavil problematiko usklajene priprave prostorskih podatkov po novih sistemskih predpisih in pobudo, ki jo je SOS že naslovila na predsednika Vlade RS. Problematika namreč zadeva več državnih resorjev, hkrati pa je neposredno vezana na delovanje občin.

Občine bi morale zagotoviti podatke o namenski rabi zemljišč, o prostorskih aktih, o razvojnih stopnjah nepozidanih stavbnih zemljišč ter podatke o zemljiščih, ki so po dejanski rabi javne občinske ceste in **evidenco stavbnih zemljišč**, ki je temeljna nepremičninska evidenca v pristojnosti občin. Težava je, da projekti vzpostavitve občinskih prostorskih podatkov niso ustrezno vertikalno (država, občine) in

horizontalno (medresorsko, medobčinsko) koordinirani, kar se izkazuje tudi pri terminskih planih izvedbe projektov. Ugotovljeno je bilo, da je priprava občinskih podatkov težavna tudi zaradi zagotavljanja kadrov, sredstev in organizacije projektov. Posebej je bil primeroma izpostavljen projekt »dejanske rabe občinskih cest« v odnosu do povezanih projektov izboljšave zemljiškega katastra, masovnega zajema poseljenih zemljišč in množičnega vrednotenja nepremičnin.

Tako je Skupnost občin Slovenije že predlagala poseben državno-občinski projekt za učinkovitejše sodelovanje med državnimi organi in občinami. Izpostavljeno je bilo tudi, da je država za izvedbo svojega dela nalog na področju novih predpisov in evidenc vzpostavila projekt e-prostor, ki je bil financiran iz evropskih sredstev EU v višini cca 25 mio EUR. Glede na obseg nalog, ki jih morajo opraviti občine v skladu z novo zakonodajo pa je predsedstvo ugotovilo, da bi država morala zagotoviti sredstva tudi za izvedbo prostorskega projekta na občinskem nivoju. Županje in župani so predlagali, da se Skupnost občin Slovenije pri poskusu zagotavljanja sredstev za projekt poveže z Državnim svetom in z drugimi združenji občin in se pristopi k organizaciji informativnega posveta v Državnem svetu na katerem se širši javnosti in odločevalcem na državnem nivoju predstavi namen in cilje projekta.

◦ **Razno (informacije in dogovori o nadaljnjih korakih)**

– Predsedstvo SOS se je seznanilo tudi z dogovorjenim na [sestanku delovne skupine Vlade RS za nižanje stroškov občin](#). Izpostavljen je bil dogovor z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, da naj nalogo družinskega pomočnika v celoti prevzame država oz. nalogo občine izvajajo pogodbeno, finance pa zagotovi država (primer vojnih grobišč). Znesek občin v letu 2017 je bil 9,3 MIO EUR. Kritje prispevka obveznega zdravstvenega zavarovanja za osebe, ki so upravičene do DSP pa se naj prenese na državo – 2017 – cca. 20,0 MIO EUR.

– Ivan Žagar, vodja slovenske delegacije v Odboru regij in dr. Aleksander Jevšek, član delegacije v Odboru regij sta člane seznanila z informacijami iz srečanja slovenske delegacije v Kongresu lokalnih in regionalnih oblasti pri Svetu Evrope, slovenske delegacije v Odboru regij in predsednikov združenj občin, ki je potekalo v ponedeljek, 18.3.2019. Med drugim so na srečanju govorili o tem, da bi bilo potrebno v kabinetu v Bruslju zagotoviti tudi slovenskega koordinatorja za predstavnike občin. Na srečanju pa so se pogovarjali tudi o ukinjanju krajevnih uradov, pri čemer se je minister Medved zavzel, da do tega nikakor ne sme prihajati. Predsedstvo je poudarilo tudi pomembnost sodelovanja lokalnih skupnosti pri sprejemu naslednje finančne perspektive EU za obdobje 2021 – 2027.

– Predsedstvo SOS je potrdilo ustanovitev Komisije za participatorni proračun v okviru SOS, ki bo občinam članicam pomagala pri uvedbi participativnega proračuna in razvijala področje participativnih proračunov v Sloveniji. Precej županov je namreč že v predvolilnem času napovedalo uvedbo participativnih proračunov, med občinama tudi že obstajajo dobre prakse, interes za sodelovanje pa je izrazilo tudi Računsko sodišče in nevladne organizacije s tega področja. Župani so podali tudi idejo, da bi bilo zanimivo, če bi participatorni proračun uvedla tudi država, saj bi pri njem občine z veseljem sodelovale.

[Galerija.](#)